

Rád várva

Fotó: Sass Ákos

Államvizsgák, avagy védjük meg a diplománkat

II. emelet 203-as szoba. Enyhe dohányfüst, kissé fülledt meleg, divatos szoknyák, félrecsúszott nyakkendők, dosz-sziék és jegyzetek. Folyik a végzett tanár szakosok államvizsgálója. A kérdezők feszültek, a kérdezettek is nyugodtnak látszanak. Igazi vizsgadrukknak nyoma sincs. A felelősök keresik a szavakat, próbálnak kerek egész mondatokban beszélni. Mindenki érzé, hogy ez nem egy egyszerű, egyszeri megméretés. Az oktatók, akik az asztal másik oldalán ülnek, évek óta ismerik, tanítják, figyelik a vizsgázókat. Mindenkiről van már egy kialakult kép, s ez vizsga után sem nagyon változik. A mai felelők nagyrészt a szak elismert hangadóhoz, legtehetségesebb hallgatói közé tartoznak. Meg is kapják a megérdemelt ötösüket. Nem kell többé vizsgákra járni. Micsoda öröm. Öröm? Ezzel az utolsó vizsgával valami visszavonhatatlanul befejeződött. Bármilyen tanulásba kezdenek is, a továbbiakban soha sem lesznek többé valóban diákok. Azok, az idő múltával mindenki számára szentimentális legendás egyetemi évek, ezzel a kedves kényelmetlen mozzanattal végleg befejeződtek.

— Miért kell a végzősöknél olyan tárgyakból is ismét vizsgáznunk, amelyekből egyszer már szigorlatoztunk — kérdezem Erdei tanár úrtól?

— A mostani úgynevezett komplex diplomavédelmi rendszer úgy 8-10 éve van érvényben. Elképzelhető, hogy néhány év múlva, az új fejlesztési koncepció szerint másként lesz. En az ilyen jellegű vizsgáztatás hasznát abban látom, hogy a hallgatókat a már esetleg elfelejtett anyag átismétlésére, újratanulására ösztönzi. Ez segíthet abban, hogy teljesebb tudással kerüljenek ki az egyetemről. Egyébként azoknál, akik pg-ből irtak diplomamunkát, csak a dolgozathoz kapcsolódó kérdéseket felelték meg. Ez tehát ténylegesen a szakdolgozat védésének tekinthető. Aki más tárgyból irt szakdolgozatot, az egy tételből felelt. Ez történt a pg-ekkel is a másik két vizsgatárgynál.

— Az államvizsga mekkora terhet jelent a vizsgázatoknak?

— Nézze ezeket a dolgozatokat! Megvan vagy ötszáz oldalnyi anyag. Ezt mind el kellett olvasnom, és úgy kérdeztem belőle, hogy a hallgatótól a legfontosabb problémákra kimerítő választ kapjak.

A végzetek néhány perc múlva kézbe kapják a diplo-

májukat. Egy összehajtott műbőr borítású kartonlap, amelyet az ember otthon eltehet a szekrény mélyére, s amely ezek után feleslegessé teszi azt az utat, amelyet minden vizsgaidőszak előtt megtesznek a hallgatók a dékánia az in-dexekért. Az egyik barátom az ilyesmire azt szokta mondani, hogy aki A-t mond, az mondjon GYÓT-t is. Vagyis, a dolgok valahogyan mindig bevégződnek.

Tolnai János

Szépségkirálynő-jelölt az egyetemről

Főleg az elsőévesek közül bizonyára többen ismerős arcot fedeztek föl a Miss Magyarország döntőjében. Nos, nem volt tévedés, érzécsalódás, valóban egy csinos társukat láthatták a végén. Hogyan is vezetett ide az út, milyen volt a szépségkirálynőválasztás belülről, erről beszélgettünk Terjanszki Terényi Zsuzsával.

— Milyen elhatározásokkal nevezte be a versenyre?

— Azt hiszem, elsősorban a kalandvágy vezérelt, kíváncsi voltam, meddig juthatok el. De nem volt ez ilyen határozott elképzelés még a jelentkezés előtt. Az utolsó pillanatban küldtem egy expresszlevelet, abban még a kért egész alakos fénykép sem volt benne, de sikerült, behívtak az előzetes kiválasztásra.

— Hogyan zajlott le a kiválasztás az elején?

— Úgy tudom, összesen 2300-an jelentkeztek, ebből a levelek és fényképek alapján hatszázat választottak ki, akik ajándulhattak az országzerte megrendezett, úgynevezett előválasztásokon. A mi fordulónk az Atriumban zajlott le. Egy héttagú zsűri elé kellett hárommal bevonulnunk, utcai ruhában. Megkérdezték hány évesek vagyunk, mi a foglalkozásunk, a hobbink, majd néhány lépést kellett tancolni, ami szerintem elég idétlen dolog volt. Ez alapján döntötték el, ki jut tovább. Fontos még, hogy mindezek előtt alá kellett írni egy szerződést a Magyar Médiaival, ami a nevezés alapvető feltétele volt.

— Innen továbbjutottál, mi következett ezután?

— Szeptember 6-án volt az elődöntő. Délelőtt a Luxus Áruházban vettünk részt egy divatbemutatón, ahol profi manökenek mellett mutatkoztunk be saját ruháinkban.

Délután már az Atriumban gyakoroltuk, hogyan kell fordulni, lépni stb. Magán a versenyen egy saját estélyi ruhában, majd egy-egy kétrészes fürdőruhában kellett kivonulniuk.

(Folytatás a 7. oldalon.)

Fényképezte: Nagy Gábor

Grósz Károly az egyetemen

Az általános kar 3-as számú pártalapszervezetének vendége volt október 18-án Grósz Károly, az MSZMP Budapesti Bizottsága első titkára, a Politikai Bizottság tagja.

A kétórás találkozó a vendég először az előzetesen fel-tett 22, majd a helyszínen elhangzott 3 kérdésre felelt. Az elhangzottak felölelték az aktuális politika kérdéskörét.

Egyetemről, szakollégiumról

Pártaktív-értekezlet

Egyetemünkön október 14-én aktív-értekezletre került sor, melyen Szarvas László pb-titkár tartott előadást aktuális politikai kérdésekről.

Országos ügyekről szólva Szarvas László elmondotta, hogy a gazdasági helyzet és a közhangulat kevésbé kedvezően alakul, mint ahogyan arra a kongresszus idején számítottak.

A felsőoktatás fejlesztésének kilátásai is nehezedtek, mert az 1981-es politikai bizottsági állásfoglalás óta megnehezültek a körülmények, akadozik a végrehajtás. A felsőoktatásra fordított anyagi eszközök reálértékben csökkennek. Így arra sem számíthatunk, hogy a pedagógusok és a kutatók központi béremelése után a felsőoktatásban dolgozók is sorra kerüljenek a közeljövőben. A nehézségeket a gazdálkodási köztötségek oldásával és a belső tartalékok mozgósításával lehet és kell némileg ellensúlyozni. Ilyen körülmények között is elengedhetetlen feladat

az egyetemfejlesztési terv tartalmi megvalósítása.

Szarvas László tájékoztatót arról, hogy a IV. országos szakollégiumi találkozó összességében hasznos, jó, támogatandó rendezvény volt és fontos társadalmi kérdésekkel foglalkozott. Azonban az a véleménye, hogy egyes előadói és hozzászólói zavaros, tudománytalan, antimarkista és szélsőséges nézeteket is megfogalmaztak. Nem ért egyet azokkal, akik problémamentesen ítélik a találkozót, de azokkal sem, akik egyes szélsőséges hozzászólásokra hivatkozva az egész rendezvényt és a kollégiumot elítélik, az ellenzék gyűjtőhelyének tekintik. Szarvas elvtárs felvetette a kérdést, hogy hogyan kell értelmezni a kollégium autonómiáját. Ugyanakkor véleménye szerint a legfontosabb feladat a szélsőségek elszigetelése és az alkotó párbeszéd.

Az aktív-értekezlet egyéb témáira lapunkban visszatérünk.

Káderfeladatok a tanév során

Sok a káderfejlesztési feladat a tanévben. Ez az egyik legfontosabb területe az intézményfejlesztési munkálatoknak. E feladatok a következők:

1. A hagyományos káderfeladatok ellátása. Ide tartoznak az oktatói kitüntetések, előléptetések.

2. 1985. október 31-ig kell elkészíteni az egyetem öt-éves káder-utánpótlási tervét, amelyben a minisztérium ki-nevezési, illetve megbízási hatáskörébe tartozó vezetők utánpótlása szerepel. Minden vezetői helyre több jelöltől kell gondoskodni. A tervet az egyetem társadalmi szerveivel egyetértésben kell elkészíteni.

3. 1986. március 31-ig kell elkészíteni az egyetem középtávú átfogó káderképzési és káderutánpótlási tervét. Ezzel egyidejűleg kell elkészíteni az oktatók egyéni képzési és káderfejlesztési tervét. Ez szorosan kell, hogy kapcsolódjon az egyetem kutatási és képzésfejlesztési tervéhez, elsősorban a tananyagfejlesztéshez. A terv a társadalmi szervekkel egyetértésben az egyetemi tanács által került jóváhagyásra.

4. Az oktatói minősítések elkészítése. E tekintetben komoly lemaradásai vannak egyetemünknek.

Megalakult az egyetemi szintű káderbizottság, amely koordinálja ezeket a munkálatokat, különösen a második és harmadik pont alatti fel-

adatokat. Irányelveket dolgoz ki az egyéni káderfejlesztési terv kidolgozásához. Így az egyetem azonos szel-temben munkálkodhat e tekintetben.

5. Az egyetemi szintű káderbizottság tagjai a dékánok, a pb-titkár, az szb-titkár, a személyzeti csoport vezetője. A bizottság vezetője a rektor. Meg kell jegyezni, hogy a készülő káderfejlesztési terveknek már messzemenően az intézmény fejlesztési tervére kell épülnie.

6. Országos szinten is foglalkoznak az oktatói követelmények rendezésével, korszerűsítésével. A cél e tekintetben az, hogy a tíz évvel ezelőtt kialakított rendszer jobban igazodjon a konkrét körülményekhez, az intézmény típus speciális körülményeinek figyelembevételével.

A Művelődési Minisztérium a feladat elvégzésére bizottságokat hívott össze. A gazdasági felsőfokú oktatási intézmények rendszerét vizsgáló albizottság vezetője egyetemünk rektora, Csáki Csaba. Tagjai még az albizottságnak Magyar Beck István, Kollár Zoltán, Kollár Amália. A bizottságok valamennyi intézménytípusban vizsgálják az oktatókkal szembeni általános követelményeket. Az általános követelményrendszer-kidolgozás után kerül sor az intézménytípusoknak megfelelően a speciális követelmények kimunkálására.

H. E.

Meghívó

A dolgozók és a hallgatók részvételével ünnepélyes megemlékezést tartanak a nagy októberi szocialista forradalom 68. évfordulója alkalmából a Makarenkó utcai kollégium dísztermében 6-án 2 órakor. Ünnepi beszédet mond Révész Ferenc, a Filozófia tanszék docense, a II. pártalapszervezet titkára. Az ünnepi műsort az Egyetemi Énekhar szolgáltatta.

Felhívás!

A földrengéskárosultakért

Egyetemünk KISZ-bizottsága úgy ítéli meg, hogy KISZ-szervezetünknek, az egyetem hallgatóinak, oktatóinak és dolgozóinak is illik csatlakozni a berhidai, peremartoni földrengéskárosultak megsegítésére zajló társadalmi akcióhoz. KISZ-bizottságunk és egyetemünk polgárai azonban nincsenek abban az anyagi helyzetben, hogy az akció számlájára készpénzt utaljanak át. Úgy érezzük azonban, hogy az újjaépítés költségeitől sújtott károsultak, köztük a fiatalok, a gyermekes családok számára segítséget nyújthatunk.

Ennek érdekében egyrészt felkérjük a KISZ-szervezethez tartozó klubokat, tevékenység-

centrumokat olyan, a károsultak javára meghirdetett rendezvények szervezésére, melyeknek az e célra befolyt plusz bevételét átutalhatják nekik.

Másrészt kérjük egyetemünk hallgatóit, oktatóit, dolgozóit, hogy fölszemesnek ítélt, de jó állapotban lévő könyveiket, lemezeiket, játékaikat stb. a következő néhány hét során gyűjtsék össze az egyetem KISZ-bizottságára a berhidai, peremartoni fiatalok, gyermekek, ifjúsági intézmények számára.

A cselekvő szolidaritást előre is köszönjük!

KISZ-bizottság

Tanárvéleményezés

A kereskedelmi kar tanácsa idei első ülésén a kari munkaterv és több más aktuális ügy megvitatása mellett értékelte az oktatók májusi hallgatói véleményezésének tanulságait. Az eredmények részletes elemzésére nem kerülhetett sor, hiszen az egyetemi szintű véleményezésbe ezúttal igen kevés kereskedelmi kari oktató került bele.

Így is komoly tanulság azonban — mint azt Kollárik Amália dékán hangsúlyozta —, hogy míg a diákok pozitívum értékeltek például az oktatók szakmai felkészültségét, addig igen nega-

tív értékelést adtak két kérdésre: „Mennyire ösztönöz az oktató rendszeres, önálló munkára?” és „Mennyire alakult ki jó emberi kapcsolata a diákokkal?”. Ez elgondolkodtató jelzés, annál is inkább, mivel a diákok szemlátomást felnőtt módon, korrektek, felelősségteljesen és körültekintően készítették el az értékeléseket — emelte ki a dékán.

Félévkor a Nyelvi Intézet oktatóinak értékelésére került sor, melyet év végén — kontrollként — a többi tan-szék oktatóinak újabb értékelésével együtt megismétel-

— s

A kollégiumi helyszűke újabb fejleményei

Az a hír járja, hogy több kollégiumban lakó oktatóknak sűrűn kell költöznie. Mint Harmath Zsigmondtól, az egyetem kollégiumi felelősétől megtudtuk, a rektori tanács döntött úgy, hogy kollégiummunkából a nem igazgatónként vagy nevelőtárnéként bentlakó oktatóknak december 31-ig ki kell költözniük. A Művelődési Minisztérium egy 1984-es átlásfoglalása szerint egyáltalán nincs arra lehetőség, hogy oktató — ha nem nevelőtárnár vagy kollégiumigazgató — kollégiumban lakjon. Az érintett 8 fő (Sándor Péter tud. szoc. tanszék, Kiss János szoc. választás tud. csop., Gondola Zoltán MSZI, Szántó István a IX. kerületi KISZ-biz. alkalmazottja, Boza István szerv. t., Hegyi Margit szerv. t., és Nagy Róbert szerv. tanszék), tehát eddig is rektori engedéllyel, méltányosságból lakhatott bent.

Harmath Zsigmond hozzátette mindehhez, hogy ez az intézkedés nyilván nem oszt vagy szoroz a rossz kollégiumi ellátottság javítása terén. A legerősebb kényszert a döntés meghozatalára az jelentette, hogy a január elsejétől egyetemünkön tanuló 15 amerikai egyesült államokbeli diák elhelyezésére egyszerűen nem kínálkozott más lehetőség.

Ausztria-est

Elsők lettek a IV. éves külgazdosok

Október 10-én került sor az Ausztria-est rendezésére a Ráday Kollégiumban. Délután 5 órakor kezdődött 10 csapattal az Ausztria-vetélkedő. Az angol, francia, USA, NSZK nemzeti estek után Ausztria politikai, gazdasági és kulturális életével ismerkedhettek meg a résztvevők, a *Körösi Csoma Sándor KISZ-alapszervezet* szervezésében. A zsűri tagjai Palánkai Tibor (a vil. gazd. tanszék vezetője), Kreskay Ferenc (a nemzetközi tanszék vezetője), Gál Péter (a vil. gazd. tanszék munkatársa) és Gregor Mayer (a német tanszék munkatársa) alkották. A 9 forduló vetélkedésben minden évfolyam és szak képviseltette magát (három első

is volt) és csapatot küldött a CHEMOKOMPLEX külkereskedelmi vállalat, a budapesti német nyelvű gimnázium, külön csapata volt az AIESEC-nek és az instrukturoknak. Az első a IV. éves külgazdosok lettek, a „legszimpatikusabb csapat” különdíját az instrukturok kapták. A vetélkedő szüneteiben a résztvevők izgalmit és étvágyukat csodálatos osztrák ételkülönlegességekkel, szendvicsekkel csillapíthatták. A verseny versengés után sramlízene és tánc következett Novák Mari és Nagy Sanyi, a két táncoslábú instruktur közreműködésével, majd filmvetítés (Ausztriáról) és diszkó került terítésre.

— Franyó —

Gazdasági és politikai jövőkéünk

A Társadalomtudományi Klub politikológiai klubjának következő vendége, Lengyel László október 28-án hétfőn 19 órakor a Makarencó utcai Színházteremben felolvas

modernizáció, gazdasági és politikai jövőkéünk” címmel beszélget velünk. Minden érdeklődőt szeretettel meghívunk!

Társadalomtudományi Klub

Koncert

A Ráday vendége volt: Sziámi-Sziámi

Teremfoci

Afrika Kupa

Teremfoci tornát szerveznek az egyetemen tanuló afrikai diákok. Négy-hat fős csapatok jelentkezését várják (nevezési díj 30 Ft), a meccsek a Kinizsi kollégiumban lesznek november első hetétől november végéig esténként. Részt veszt a tájékoztató a lebonyolítás rendjéről a kollégium portájánál elhelyezett plakátokon olvasható. Jelentkezni október 30-ig Moubir Mostafánál lehet (Kinizsi kollégium, F 113. szoba). Az első három helyezett értékes jutalmakban részesül.

Irodalmi Presszó a Diáktanyán

A közelmúltban adták át az úgynevezett Diáktanya-hálózat első három létesítményét. Budapestre az újáépített Badacsonyi Étterem (Ülőút 6.) ad otthont ennek a kezdeményezésnek. A Diáktanya nappal önkiszolgáló étteremként működik. Aráinak kialakításakor figyelemmel voltak a megcélzott vendégkör, a diákság pénztárcájának vastagságára is. Az étterem így lett megépítve, hogy függönyökkel történő leválasztás segítségével hangulatos klubhelyiséggé is átalakítható — így alkalmi rendezvények helyszínévé, vagy akár pódiumszínpadként is felhasználható.

A Kelet-Pesti Vendéglátóipari Vállalat (mint üzemeltető), továbbá a KISZ Központi Bizottsága és az Állami Ifjúsági Bizottság támogatásával Irodalmi Presszót szeretnénk meghonosítani ezen a helyen. Mint az október 8-i tájékoztatón kiderült, minden kedden és csütörtökön tartanak rendezvényeket. A keddiek afféle irodalmi estek lennének, ahol neves írókkal,

költőkkel, előadóművészekkel, irodalmi személyiségekkel találkozhatnánk. A csütörtöki programok zenések. Az október 15-i estén Püski Sándort (az egyik legismertebb nyugati magyar könyvkiadó) látták vendégül. Az eddig ismert további program:

Október 29-én: bemutatkozik az óbuda Krúdy Gyula irodalmi kör,

Október 31-én: Hunyadi István költői estje (bevezeti Fodor András).

November 5-én: Köntös Szabó Zoltánt bemutatja Csiiki László (közreműködik Szelei Zoltán).

November 12-én: Kanizsa József szerzői estje (bevezeti Linka Ágnes, közreműködnek Déval Nagy Kamilla és Pelsőczy László).

November 19-én: beszélgetés Rátkó József költővel (közreműködik Dinnyés József).

A fél nyolckor kezdődő esteke mindenkit szeretettel várunk. Szervezők kéri az érdeklődőket, hogy a késői érkezéssel ne zavarják az este hangulatát.

Felhívás választásra!

A hallgatói érdekképviselet fontos tényezőjeként 1982 óta egyetemünkön a *kari és az egyetemi tanácsok hallgatói tagjait* — a hazai felsőoktatásban az elsők között — *hallgatói alapon, a „mindenki választó és választható” elv szerint, közvetlen választás útján évente bízzák meg. Jelenleg a kari tanácsokban szakonként 2–2, az egyetemi tanácsban pedig közülük karonként 2–2 hallgató dolgozik. E rendszer alapjában nincs ok változtatni, az egyetemi tanács hallgatói tagjai számának emelése régi igényünk, a rendszer gyakorlati működésén pedig javítani szükséges.*

Elérkezett a választások ideje! Lebonyolításukra az egyetemi KISZ-bizottság álláspontra a következő:

1. A választásra az idén november elején, közepe az érvényes alapelv szerint valamennyi hallgató közvetlen részvételével kerüljön sor.
2. A tanács tagokra a jelölést szakszöveg vagy más nyilvános szakszöveg alapján végzze megfelelő előkészítés

után a lehető legszélesebb részvétel mellett. E rendezvényen célszerű az eddigi tanács tagoknak írásban vagy szóban beszámolni a tanácsok és benne a saját munkájukról.

3. A jelölés és a választás előkészítését a KISZ-szakvezetőségek és a jelenlegi tanács tagok együttesen végzik. Célszerű a hallgatói párt-csoportok, illetve a különböző tevékenységcentrumok adott szakhoz tartozó tagjainak részvétele.

4. Mivel az egyetemi tanácsban a hallgatói tagok nem kifejezetten a szak, hanem az *összegytemi diákság* érdekeit is képviselik, különösen egyetemi tanács tagoknak célszerű a szélesebb egyetemi közéletben is járatos, például egyetemi szintű közéleti, közművelődési stb. munkát is végző, felkészült hallgatókat jelölni.

5. A választás kulcsfontosságú eleme minden fázisában a lehető legszélesebb *nyilvánosság* biztosítása, melyhez a KISZ-bizottság is segítséget nyújt.

KISZ-bizottság

Fotó: Sass Ákos

Dallal csak

Itt dallalásnak nincs helye! Tér kell a tudománynak — ez volt a döntés. S mivel a műfajok között a dal gyengébbnek bizonyult, a KTI kiszorította az énekkart a házból. Költözni kell. De hova? Oda semmi esetre sem! — tiltakoztak, aztán valaki a KISZ-ből felvállalta a kitagadottakat. A fekete zongora négy kerekén átköltözött a Zsübe.

Nem és nem — tiltakoztak ott is többen. Pedig nincs más hátra, a könyvtárban olvasni csak Bartók és Kodály dalra lehet. Persze nehéz, de az egyetemnek énekelve dicsőséget szerezni sem könnyebb.

—it

ÁLLÁSFOGLALÁS a szakkollégiumok IV. országos találkozásáról

KISZ-bizottságunk szükségesnek tartja, hogy egyetemi politikaalkotó feladatának megfelelően kifejtse véleményét a szakkollégiumok nyári találkozásáról. Úgy tudjuk, hogy mindazok a hírek és vélemények, melyek egyes, ott elhangzott hozzászólások alapján az egész rendezvényt, és annak rendezőit sommásan minősítik, károsan hatnak az egyetem közéletére, a KISZ-bizottságunk a szakkollégiumokkal és az egyetemen működő öntevékeny csoportokkal kialakított konstruktív viszonyára. Úgy véljük, hogy a politikai véleménynek hozzá kell járulnia a hallgatók értékes szakmai és közéleti tevékenységét jelentő szakkollégiumi mozgalom további fejlődéséhez. Fontosnak tartjuk, hogy személyes benyomásokon, valamint a Rajk László Szakkollégium és az egyetem vezetőivel folytatott konzultációkon alapuló állásfoglalásunk segítse a politikai ítéletalkotást.

Egyetértünk az egyetemi párttervezetelen is elfogadott értékeléssel, amely szerint a találkozó egyik szervezője, a „Rajk László Szakkollégium előadássorozatát és vitái bővíteték hallgatóink közgazdasági ismeretét, ... lehetőséget adtak a társadalmi fejlődés problémáinak megbeszélésére... Helyesnek bizonyult az a törekvés, hogy ... olyan formákat és módszereket keressünk, amelyek a hallgatók szélesebb körének az érdeklődését felkeltik.” Az egyetemi párttervezet elismerően szökt a szakkollégium vezetőinek, az ott dolgozó tanároknak az elmúlt öt év során kifejtett tevékenységéről. A Rajk László Szakkollégium a KISZ-szervezettel, folyamatosan együttműködve pozitív szerepet játszik az egyetem szakmai és politikai közéletében.

Ösztöjük a párt-végrehajtóbizottság véleményét, amely öszszességében értékesnek ítélte a rendezvényt. Meggyőződésünk, hogy ott az egyetemisták széles körét is foglalkoztató társadalmi kérdések szakmai vitájára került sor. A szakmai

Papp Elemér

1911-1985

Hosszan tartó, súlyos betegség következtében, 1985. szeptember 27-én elhunyt Papp Elemér, egyetemünk nyelvi intézetének nyugalmazott egyetemi docense. Egyetemünk saját halottjának tekintette. Temetése 1985. október 9-én volt, a Farkasréti temetőben, amelyen az egyetem nevében dr. Bassola Péter tanszékvezető egyetemi docens mondott gyászbeszédet.

Papp Elemér 1935-ben szerzett diplomát a Szegedi Tudományegyetem bölcsészettudományi karának magyar—német szakán. 1936-tól 1958-ig több intézményben tanított, s valamennyiből az intézmény megszűnte miatt változtatott állást. Közben — 1950-tól 1953-ig — kintteléssel véggezte el a Budapesti Tudományegyetem Lenin Intézetében az orosz nyelv és irodalom szakot.

1958-tól dolgozott egyetemünk idegennyelvi lektorátusán, ahol kezdetben főként orosz nyelvet tanított, irt és lektorált orosz nyelvi tankönyveket. Néhány évvel később a német szakcsoportba került, s itt dolgozott 1976-ig, nyugdíjazásáig. Személyisége meghatározó volt mind a tanári kollektívára, mind pedig a diákságra. Nyílt, s közvetlen modorával élvezetessé tel-

te az órákat, következetességével, igényességével pedig eredményessé tette a közös munkát. A lektorátuson és a később megalakult nyelvi intézetben eltöltött 18 év alatt tanítványok hosszu sora sajátította el eredményesen a német (korábban az orosz) nyelvet és igényességét átveve kerültek fontos, vezető beosztásokba. Éveken át mint a német szakcsoport vezetője irányította és szervezte a német-oktatást egyetemünkön. Számos német nyelvi tankönyvet szerkesztett, irt és lektorált. Közülük hadd emeljük ki a nemzetközi szak számára készített szöveggyűjteményt; mint tankönyvíró és mint a nemzetközi szakosok felelőse és tanára határozott programot jelölt ki ennek a szakágazatnak a nyelvi képzésére, amely nagy vonalaiban még ma is érvényes. Oktatói és tankönyvírói feladatán túlmenően rendszeresen fordított közgazdasági könyveket, cikkeket, előadásokat; ezzel is ápolta egyetemünk külföldi kapcsolatait és segítette a magyar közgazdasági kutatók határainkon túli megismertetését.

Az egyetemet nemcsak munkahelynek tekintette, hanem olyan munkalehetőségnek, ahol a szó szoros értelmében hivatásának élhet. Nyugdíjazása után szinte haláláig mint külső oktatónk dolgozott tovább és valóban csak súlyos betegsége akadályozhatta meg őt ebben. Tudatosan nevelte az új tanári gárdát, nyitotta azokat az utánpótlási nehézségeket, amelyek a hetvenes évek derekán a német szakcsoport teljes generációváltásával jelentkeztek. Fáradhatatlanul adott át ötletet, tapasztalatot, amelyet mi utódok jól hasznosíthatunk oktatásban, tankönyvirásban egyaránt.

Papp Elemér olyan ember volt, akít minden tanítványának, minden kollégájának, beosztottjának és felettesének a tisztelete övezett.

Pszichológiai tanácsadó szolgálat

1985. november 1-től a pedagógiai tanszéken (I. em. 144. sz.) dr. Hegedűs T. András, pszichológus minden hétfőn és szerdán 16 órától 18 óráig tanácsot ad a pszichés problémákkal oda fordulónak. A tanácsadás teljesen bizalmas, mert külföldi tapasztalatok szerint egyetemi hallgatók főként személyes kérdésekkel keresik fel az ilyen szolgálatot. Nem foglalkozik a tanácsadás diagnosztikával, terápiával, mert ahhoz speciális feltételek szükségesek. Ezeknek a tanácsadóknak

fő profilja a hirtelen kialakuló és a már hosszabb ideje fennálló bizonytalan érzéseket, gyakran egyszerűen tájékoztatlanul feloldó támogatás. Senki helyett és senki akarata ellenére nem old meg semmit — de sok esetben segít megtalálni a kiutat szorult helyzetekben.

Amennyiben szükséges, 1986-tól kezdve több szakember fog a hallgatók rendelkezésére állni, egyelőre fel kell mérni a szükségleteket, ezért indul szerény keretek között.

Cél: az őszinteség

Az 1986 tavaszán megrendezésre kerülő KISZ-kongresszus mérőföldkő lehet az ifjúság, az ifjúsági mozgalom életében. Az előkészítő munka során már eddig is több élesen megfogalmazott kérdés, probléma vetődött fel, melyek megvitatása napjaink és a kongresszust közvetlenül megelőző időszak mindennapjainak feladata lesz.

A problémák egyik része az egyetemi, főiskolai ifjúságot, ha úgy tetszik, bennünket érint. E rétegproblémákon kívül megoldási tervekről, feladatokról is szó esett Nagy Imrénél, a KISZ KB Egyetemi, Főiskolai Tanácsa titkárának nemrégiben tartott tájékoztatóján. Elmondta, az egyetemeken, főiskolákban a KISZ erősen differenciált, így nehéz általános tendenciákról beszélni, mégis megfigyelhető néhány közös vonás a más-más környezetben működő szervezetek munkájában. Felerősödött az — időnként konfliktusokat is vállaló — érdekvédelmi munka, megnőtt a hallgatók munkavállalásainak, az intézmények által létrehozott kiegészítő tevékenységek száma. Ezeket pozitívnak könyvelhetjük el, ám a másik oldal sem üres. 1976 óta monotonon — évi 1-2 százalékkal, de — csökken a területen a KISZ szervezetszám, jelenleg 65-70%-os. Ez akkor is negatívum, ha elismerjük: a szervezetszám százalékos mutatója önmagában semmit sem jelent, hiszen legtöbb helyen egy 10-15 fős brigád dolgozik csupán. Ennél

sokkal rosszabb a helyzet a káderutánpótlás területén. Egyre kevesebb az alkalmas ember, aki el is vállalja a KISZ-vezetőségi munkát. A KISZ-vezetők nem jelentik az ifjúsági mozgalom munkájának keretét. A problémák feltárása után két út állt előttünk. Az egyik utat „a pozitívumokat kiemelni, a negatívumokat rejtgetni” jelszóval lehetne jellemezni, a másik lényegese az őszinteség. A KISZ KB EFT az utóbbit választotta. Nagy Imre kiemelte: a KISZ politikai munkáját ne elsősorban a politikáról való beszélgetés jelentse. A politizálást a társadalmi, politikai viszonyok mind jobb megismerése, megértése és az alakításukban való aktív szerepvállalás jellemezze. Ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagyni azt, hogy ma már a KISZ-t önmagában, a környezetétől elszakítva megújítani nem lehet. A 60-as évektől kezdve vált elfogadottá, miszerint a KISZ és az ifjúság azonos. Szakítani kell ezzel a nézetrel! Ne legyen minden betöltő, egyetlen szervezet a KISZ, de az ifjúság egyetlen politikai szervezete legyen. A cél tehát az eddigiekhez képest változott. Most a KISZ mellett spontán kialakuló, önálló szervezetek (diákkörök, klubok) megjelenése után, közben kell a KISZ-nek a megszokottól eltérő szerepet vállalnia. Partneri viszonyt kell kialakítania az új szervezeti formációkkal, azonban ez nem jelentheti

azt, hogy a KISZ egyes hagyományos tevékenységeit mintegy „vállalkozásba” átadja, csupán arról van szó, hogy a KISZ kizárólagossága — mint a tevékenységek monopolszervezte — szűnjön meg. Biztosítani kell az ifjúságnak, hogy a közéletben begyakorolhassa a kompromisszumkeresés, az együttműködés kialakításának, az érdekeiért való küzdés nem-egyszer nehéz feladatát. Elni kell az oktatási törvény megteremtése alkalommal és növelni kell a hallgatók szerepét az intézményi vezetésben. Cél az egyhármados hallgatói arány elérése. Ugyanakkor nem szabad a formális és a tartalmi demokráciát összekeverni. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a döntések nem mindig a tanácskozáson, hanem előtte, a dolgozószobák mélyén születnek. Ez ellen fel kell lépni!

Ezután az oktatási reformmal kapcsolatos feladatokról esett szó. Az 1986. szeptember 1-én életbe lépő oktatási törvényből következő rendeleteknek, jogszabályoknak kidolgozása még folyik, a felsőoktatás joganyagának 70-80 százaléka megváltozik. A tervezet novemberbeni vitára küldik ki a felsőoktatási intézményekhez. A vita során el kell érni, hogy a törvény garanciákkal biztosítsa a hallgatókat a szubjektív értékeléssel szemben. Legyen cél a követelményrendszer növelése, de rugalmassága is. Ne a jelenlét, hanem a tudás számítson! Foglalkozni kell a

felvételi rendszer kérdéseivel is. Megkérdőjelezhető, hogy jó-e a pontozás 50-50 százalékos módszere, avagy a felvételi dolgozatokra kapott pontok nagyobb súllyal szerepeljenek? Cél még a felvételi nyilvánosságának erősítése és a fellebbezés intézményének megszüntetése. Utóbbi mostanában egyrészt feldolgozhatatlanná vált, másrészt módot nyújtott a protekcióra.

A diák-szociális ügyekkel kapcsolatban az állami támogatások, valamint az ösztöndíjak reálértékével foglalkozott tájékoztatójában az EFT titkára. Az állami támogatások reálértéke 25-28 százalékkal csökkent 1982 óta, ezért a KISZ kiemelt törekvése hosszú távon a reálérték behozása, rövidtávon a szinten tartása. A rövid táv — minimál — program elérésére reális lehetőség van. A szociális támogatásokkal kapcsolatos tájékoztatás már megtörtént, ezzel kapcsolatban azonban el kell oszlatni egy tévhitet, miszerint a KISZ is „ludas” ebben az ügyben. Nem így van. A KISZ csupán a korrekt tájékoztatás ügyét vállalta fel, akik elolvasták a kiadott szórólapokat, azok előtt világos, ki a felelős.

A feladat tehát KISZ-eseknek, KISZ-en kívülieknek egyaránt adott. A feladatok elvégzése, a célok elérése — akár együtt, akár külön-külön — közös ügyünk, hiszen a vitákban való aktív részvétellel önmagunk sorsát is alakíthatjuk.

R. K.

Új kiállítás a könyvtárban

A műszaki és közgazdasági könyvnapok alkalmából könyvkiállítást nyitottak könyvtárunkban, október 15-én. A megnyitón Bora Gyula tudományos rektorhelyettes és Barucz Lajos, a Könyvtérkezes Vállalat igazgatóhelyettese mondott rövid beszédet. A kiállítás főleg az utóbbi évek közgazdasági, műszaki és számítástechnikai irodalmából nyújt választást. Egyetemünk oktatóinak művei mellett más neves szerzők alkotásait is megtekinthetik a látogatók. Nem nehéz megközelíteni, mert a földszinti teremben vannak a kiállítási polcok elhelyezve.

A könyvek november 15-ig tekinthetők meg.

Beszélgetés egy új bizalmival

Egyetemünkön az október 3-i csoporttervezeteken megválasztották a bizalmikat és bizalmi helyetteseket. A politikai gazdaságtan tanszéken Bock Gyulát (35 éves), a tanácsok adjunktusát választották meg szakszervezeti bizalmi-
Ebből az alkalomból kérestem meg egy rövid beszélgetésre.

— Kérem, vázolja fel nagy vonalakban, mik egy tanszéki bizalmi munkájának főbb irányai?

— A munka alapvetően két-féle területre irányul. A tanszéken belül a tagok érdekeinek képviselete a vezetőkkel szemben, illetve a tanszék hosszú távú érdekeinek megkeresése és elfogadtatása a tanszéki munkatársakkal. A másik fő feladatsor a tanszék érdekeinek képviselete magasabb fórumokon, az egyetemi vezetéssel szemben.

Az elsőként említett területet jobban ismerem, a másiktól, s így az egyetemi szakszervezeti érdekképviselet háttérnyújtásáról, neuralgikus pontjairól nincs még kellő átlátásom (hiszen eddig nem csináltam ezt a munkát, most választották meg először).

— Melyek azok a kérdéskörök, amelyek az előbbi két területen a szakszervezet illetékességi körébe is beletartoznak, s mik az elképzelései ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban?

— Mindenekelőtt a bérek és jutalmak elosztása, s kisebb mértékben a személyi kérdésekben való állásfoglalás tartozik a szakszervezethez.

Az elsőről a tapasztalatom az, hogy a bérek alapvetően a munkában eltöltött időtől és a megszerzett címektől függenek, a jutalmak elosztása pedig tendenciózusan a bérarányokat követi. Véleményem szerint ennek az elvnek a mechanikus alkalmazása nem minden esetben helyes, mert nem ösztönöz magasabb teljesítményre. Erdemesebb lenne — s bizalmi munkám egyik fontos pontját ebben látom — az elosztásnál erőteljesebben figyelembe venni a teljesítmény-differenciákat, annál is inkább, mivel ezek tanszékünkön jórészt mérhetők (publikációk száma, terjedelme, színvonal, illetve a kollektíva által megvitattott tanulmányok stb.). Azt sem tartom elképzelhetetlennek, hogy a hallgatói véleményezések eredményeit szintén figyelembe vegyük — úgy vélem ugyanis, hogy ha a visszajelzések több

éven keresztül hasonló képet mutatnak egy szeminárium-vezetőnél, akkor objektívnek kell tekintenünk azokat. A jelöltséget nem utolsósorban azért fogadtam el, mert ezeket a változásokat a tanszék külső megítélése szempontjából nagyon fontosnak tartom, a meglévő (sokszor jogos) kritikáknak, a társadalmi szerp és a diákok tanszékünkről alkotott hullámzó megítélésnek éppen a teljesítmény növelésével, eredmények felmutatásával lehetne elejét venni. Jó bizonyíték erre az elmúlt években végbevitt tankönyvfelújításunk nyomán érzelhető növekvő megbecsülés.

A másik területen, az előléptetések és felmentések-nél is hasonló elveket szeretnék képviselni.

— Nyilván a tanszék fel-felé képviselő munkája is ebbe a gondolatkörbe illeszkedik majd.

— Igen, mivel szerintem a tanszék érdekeit az egyetem vezetése felé is akkor lehet hatékonyabban képviselni, ha eredményeket tud felmutatni. Megnöveli a szakszervezet feladatait, felelősségét az is, hogy az újabb intézkedések szerint a karok nagyobb szerephez jutnak a bergazdálkodásban.

Remélem, hogy ezek a (szerintem a tanszék hosszú távú érdekeit szolgáló) nézetek és törekvések a munkatársak részéről támogatásra találnak majd, mert csak így remélhető a megvalósulásuk.

Zs. E.

Tanító demonstrátorok

Páros csoportvezetés

Kovács József negyedéves tanár A-s hallgató hallatlanul nyugodt ember. Nem én vagyok biztos az egyetlen, aki így érezte. Beszélgetve vele önkéntelenül ráhangolódtam a belőle áradó szelíd nyugalomra. S mindez történt annak ellenére, hogy kifogással kezdte. A demonstrátori díjazásról volt szó.

Többre számítottak

— Az jelent meg a Közgazdászban, hogy a demonstrátorok első alkalommal 800 forintot kaptak, de ha tanítanak, többet is kaphatnak. Ezzel szemben most, amikor átvették a dékántól a megbízatást, Kollár Zoltán dékán közölte, hogy aki először kapott megbízatást, még ha tanít akkor is, csak 800 forintot kaphat. Ez bizony elrontotta az emberek száját, hiszen tudnak róla, hogy tavaly például a pg. tanszéken a demonstrátorok 1200 forintot kaptak. Joggal kifogásolják, hogy miért nem lehetett ezt a körülményt korábban tisztázni a pályázókkal.

— Te is többre számítottál gondolom, hiszen tanítasz is.

— Tudva azt, hogy a tanítás komoly felkészülést igényel,

bizony a 800 forint nem kifizető vállalkozás. De minek ellenére is vállaljuk, sőt akkor is vállaltuk volna, ha nem kapunk rá semmilyen megbízatást.

— Miért beszélsz többes számban?

— Ez egy speciális helyzet. A demonstrátori megbízatást a pedagógiai tanszékre idén én kaptam, de kettőnknek szól, Paksi Borbálával. Kettőnk osztozunk a 800 forinton.

— Legális dolog ez?

— Természetesen. Az előmánya az, hogy tavaly viszont Bori kapott a pedagógiai tanszéken demonstrátori megbízatást, a kutatási feladatot viszont ketten végeztük el.

— Ez egy speciális helyzet. A demonstrátori megbízatást a pedagógiai tanszékre idén én kaptam, de kettőnknek szól, Paksi Borbálával. Kettőnk osztozunk a 800 forinton.

— Legális dolog ez?

— Természetesen. Az előmánya az, hogy tavaly viszont Bori kapott a pedagógiai tanszéken demonstrátori megbízatást, a kutatási feladatot viszont ketten végeztük el.

— Ez egy speciális helyzet. A demonstrátori megbízatást a pedagógiai tanszékre idén én kaptam, de kettőnknek szól, Paksi Borbálával. Kettőnk osztozunk a 800 forinton.

— Legális dolog ez?

— Természetesen. Az előmánya az, hogy tavaly viszont Bori kapott a pedagógiai tanszéken demonstrátori megbízatást, a kutatási feladatot viszont ketten végeztük el.

— Ez egy speciális helyzet. A demonstrátori megbízatást a pedagógiai tanszékre idén én kaptam, de kettőnknek szól, Paksi Borbálával. Kettőnk osztozunk a 800 forinton.

— Legális dolog ez?

— Természetesen. Az előmánya az, hogy tavaly viszont Bori kapott a pedagógiai tanszéken demonstrátori megbízatást, a kutatási feladatot viszont ketten végeztük el.

— Ez egy speciális helyzet. A demonstrátori megbízatást a pedagógiai tanszékre idén én kaptam, de kettőnknek szól, Paksi Borbálával. Kettőnk osztozunk a 800 forinton.

— Legális dolog ez?

— Természetesen. Az előmánya az, hogy tavaly viszont Bori kapott a pedagógiai tanszéken demonstrátori megbízatást, a kutatási feladatot viszont ketten végeztük el.

— Ez egy speciális helyzet. A demonstrátori megbízatást a pedagógiai tanszékre idén én kaptam, de kettőnknek szól, Paksi Borbálával. Kettőnk osztozunk a 800 forinton.

— Legális dolog ez?

— Természetesen. Az előmánya az, hogy tavaly viszont Bori kapott a pedagógiai tanszéken demonstrátori megbízatást, a kutatási feladatot viszont ketten végeztük el.

demokratikus csoporszervezés, a személyiség tiszteletben tartásával. Kérdés, persze, hogy ilyen feltételek mellett lesz-e egyáltalán csoport. Mindez remélhetőleg nekik sem lesz hasznatlan dolog. A 9 tag tanárszaki hallgatónak alapvető szociál-pszichológiai ismereteket szeretnénk nyújtani. Szeretnénk, ha a pszichológiai látásmód megérintené őket, megéreznék, mi is az a személyiség. Persze, az sem lenne baj, ha csak jó csoportot szerveződne a proszeminarium.

— És milyen a demonstrátorok kapcsolata a diákokkal?

— Az oktatói feladatot is ellátó demonstrátorok saját helyzetében vagyunk. Proszeminariumot vezetünk, ami mind céljait, mind eszközeit tekintve jelentősen különbözik a „szokásos” szemináriumi munkától. A páros csoportvezetés is különleges helyzetet teremt, ami majd a második félidőben a pszichológiai értelemben vett csoport kialakítása során nyer valódi jelentőséget. Már az eddigi négy foglalkozásból is volt olyan, amit ketten vezettünk. Viszont előfordul, hogy a téma legelőbb adódóan nem lehet a feladatot megosztani, ilyenkor csak egyikünk vezeti a „beszélgetést”. Az eddigi négy találkozás még nem nagyon nyújtott módot személyes kapcsolatok kialakulására, de reméljük, a gyakoribb találkozások majd erre is alkalmat adnak, ugyanis a csoporttal egyetértésben úgy döntöttünk: nem kényszerítünk, hanem hentes találkozunk. Így a plusz órák keretében lehetőség nyílik az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazására, kipróbálására.

— Gondolom, komoly felkészülést igényel egy-egy tanítási óra. Mindemlétté hogyan teszteljeleget a tanulmányi követelményeknek?

— Év közben elég sok mindennel foglalkozunk. Minderre valamennyi órán való aktív részvétel mellett nem volna lehetőségünk, ezért szükségképpen háttérbe szorul néhány tárgy. Azért az elméleti, szakmai tárgyakkal mindenképpen igyekszem többet foglalkozni. A vizsgaidőszakban aztán megpróbálom bepótolni

az elmulasztottakat. Tanulmányt átlagom másodikból kezdve négyes körül van. Ez ugyan nem kiemelkedő, de úgy érzem, az egyéb területeken szerzett ismeretek ellensúlyozzák ezt.

Pszichológia

— Milyen előzményei vannak a pszichológiai érdeklődésnek?

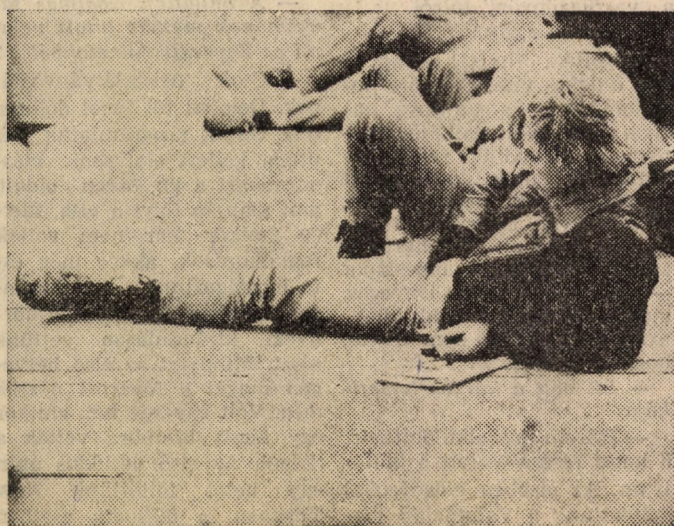
— Másodéves korunkban Borival írtunk egy TDK-t, melyben azt vizsgáltuk, hogyan szerveződik csoportra egy mesterségesen összerakott társaság (saját egyetemi csoportunk). Ez már kétféle munka záróeseménye volt, még elsőben kezdtünk el foglalkozni a témával. A dolgozatra második díjat kaptunk. Pszichológiai érdeklődésünk erősítette, hogy Hegedüs T. András hoztunk proszeminariumra. A proszeminariumi munkát kérszünkre kétféle keretben folytatva velünk Hegedüs tanár úr. Tavaly az ELTE-re jártunk pszichológiai szakra egy éven keresztül, áthallgatás keretében. Az idén felvettük bennünket a szociológia szakra, reméljük sikerül majd bekapcsolódnai a tanszéken folyó kutatómunkába. Mint szakkollégisták, részt veszünk a Rajk László Szakkollégium félíg általunk szervezett szociálpszichológiai kurzusán is Benda József vezetésével.

— És hogyan fogadja a kollégium, hogy nem közgazdasági témával foglalkoztok?

— Eleinte eléggé elkülönültünk a kollégium intenzívebb szakmai munkát folytató magjától, de a kollégium nyitott mindenféle egyéni kezdeményezéssel szemben, s így elfogadott ez az iránymutatás is. A kollégium a közgazdasági témákkal egyenrangúan fogadja el azt, amit csinálunk. Ezt bizonyítja az is, hogy egyre népszerűbb a kollégiumban a szociálpszichológia, a kurzusnak is rajtunk kívül nyolc szakkollégista tagja van. A kollégiumban egyetlen elvárás van csak, az, hogy valamilyen szakmai, tudományos kérdéssel komolyan foglalkozzon minden kollégista. Azt pedig, hogy konkrétan mi ez a téma, azt mindenki maga határozza meg.

H. E.

Világjárás közben

Cigarettaszűnet

A Rajk László Szakkollégiumról és a Társadalom-elméleti kollégiumról

A hatalomvágyról címmel jelent meg Tolnai János cikke a TEK történetéről a Közgazdász legutóbbi számában. Sajnálatos módon az írás túlzottan leegyszerűsítő, tárgyív tévedések vannak benne, így mindkét szakkollégium számára elfogadhatatlan. Ebben nem csak a szerző a hibás, ezek a félreértések tapasztalhatóak az egyetemi közvélemény egy részében is. Ezért úgy gondoltuk, jó lenne tisztázni a szakkollégium és a TEK megalakulásával, céljaival, együttműködésével kapcsolatos néhány kérdést.

A Rajk László Szakkollégium 1970-ben alakult meg. Olyan egyetemisták alapították, akik szerettek volna közösen mélyebben szakmai ismeretekre szert tenni, és akik célul tűzték ki egy demokratikus kisközösség megteremtését. Az egyetem vezetése aktívan támogatta őket ebben. A Szakkollégium törekedett a NEKOSZ haladó hagyományainak továbbvitelére, reformszellemű kritikai világnézet kialakítására, a teljesítményelv következéssel alkalmazására. Szakmai irányvonalát mindig nyitottság és sokszínűség jellemezte, a kémiai technológiai szekciótól a politikai sokféle érdeklődés kielégítésére lehetőséget nyújt a tagok igényeinek megfelelése.

A Társadalomelméleti Kollégium 1981-ben alakult meg. Alapító tagjai között voltak néhányan, akik a szakkollégiumból váltak ki, de a túlnyomórészt többség nem volt szakkollégista. A TEK célkitűzése, alapelve az általános társadalomelméleti alapok elsajátítása, kritikai marxista világnézet kialakítása, autonóm, demokratikus kisközösségi keretben. A szakmai munka az évközi körökön és a nyári olvasótáborban folyó rendszeres közös munkán alapul.

Mivel a TEK hasonló szakkollégiumi kisközösség, mint a Rajk László Szakkollégium, így szükségképpen annak ha-

gyományait is követi, élvezve a csak a mi egyetemünkön levő, a szakkollégium által megteremtett szakkollégiumi hagyományok nyújtotta előnyöket. Létrejöttéhez közvetlen támogatást is kapott a szakkollégiumtól. A más elvi alapokon álló TEK ugyanakkor tagadása is a szakkollégiumnak, amennyiben a két közösség működési elveiben jelentős különbségek is találhatók.

Kezdetül fogva megvolt az igény az együttműködésre mindkét szakkollégium részéről, s ez több-kevesebb sikerrel meg is valósult. Az időnként jelentkező ellenséges hangok szűk kisebbség véleményét tükrözik, viszont a két szakkollégium meglétének természetesen következménye a versenyhelyzet kialakulása. Az együttműködést jól példázta, hogy rendszeresen járnak át szakkollégisták: egymás előadásaira, kurzusaira, egyéb rendezvényeire. A TEK által kezdeményezett elméleti szak létrejöttét — eltérő álláspontjára ellenére — a szakkollégium is támogatta. Nem sikerült együttműködni a szakkollégiumok nyári találkozójaival, a szervezésében, részvételében. A TEK azonban nem elvi okok miatt maradt távol a találkozóktól, hanem azért, mert hagyományos nyári olvasótáborát nem sikerült más időpontban megszerveznie.

Befejezésül leszögezzük: a TEK és a szakkollégium — az eltérő törekvések, az elvi alapokban meglévő különbségek ellenére — közösséget alkot. Szövetséges viszonyban van, és kell is hogy legyen egymással, hiszen vannak alapvető közös "céljaik": demokratikus, autonóm kisközösségi kialakítása, a tagok számára a szakmai munkában való elmélyülés lehetőségének a biztosítása.

Kósa Lajos (a Rajk László Szakkollégium tagja)
Pápai Szilvia (a Társadalomelméleti Kollégium tagja)

Az 1985-ös közgazdasági Nobel-díjas

A SVÉD KIRÁLYI TUDOMÁNYOS AKADEÉMIA az 1969 óta kiosztásra kerülő közgazdasági Nobel-díjat, a svéd állam által alapított „Alfred Nobel emlékdíjat” 1985-ben az olasz származású amerikai közgazdász, Modigliani Franconak ítélte oda a lakossági megtakarítások és a pénzpiacok kutatásában végzett tevékenységében elért tudományos eredményeiért.

Modigliani 1918. június 18-án Rómában született. Egyetemi tanulmányait 1939-ben a Római Egyetemen fejezte be. Még ebben az évben a II. világháború veszélye elől az USA-ba távozott, ahol 1946-ban kapta meg az amerikai állampolgárságot.

Oktatói pályafutását a *Columbiana Egyetem* *Barnard College*-ban kezdte 1942-ben a közgazdaságtan és statisztika tanításával. 1943-44-ben, majd 1946-48-ban a *New School of Social Research*-ben matematikai közgazdaságtant és ökonometriát. 1949-52-ben az *Illinois Egyetemen közgazdaságtant* (1950 óta professzor) tanított, 1952-60 közt a *Carnegie Institut of Technology*-ban az iparigazgatás (industrial administration) professzora, 1960-1962-ben a *Northwestern Egyetem közgazdaságtan* professzora, 1962-től pedig a híres *MIT-en* (*Massachusetts Institut of Technology*) a közgazdaságtan és pénzügyek professzoraként tevékenykedik. Több egyetemen (pl. a *Harvardon* 1957-58-ban, a *MIT-en* 1960-61-ben) tanított vendégprofesszorként.

Egyetemi doktori értekezését 1944-ben védte meg a

New School of Social Research-ben. Doktori értekezéseinek fő mondanóját, lényegét tartalmazza az *Econometrica* 1944. 1. sz.-ban megjelent „Liquidity Preference and the Theory of Interest and Money” (*Likviditási preferencia, valamint a kamat és pénzelmélet*) című első cikke, mely mérőföldkőnek tekinthető a pénznek a keynesi-rendszerbe történő beintegrálásában és amely azóta több új kiadást ért meg. Számos amerikai és európai egyetem így például 1967-ben a chicagói, 1974-ben a belga Louvaini katolikus, 1979-ben az olasz Bergamo Egyetem) avatta díszdoktorrá. 1945-48-ban az Institut of World Affairs tudományos munkatársa. Az itt folytatott kutatások alapján jelent meg 1953-ban Neisserrel közösen írt „National Income and International Trade, a quantitative analysis” (Nemzeti jövedelem és nemzetközi kereskedelem, mennyiségi elemzés) című könyve, melyben a különböző országok gazdasági fejlődési szintje és külgazdasági tranzakcióik közötti összefüggést igyekezik feltárni, illetve ezen kölcsönös függőség hatását mennyiségileg mérni, meghatározni. A nemzetközi kereskedelem általa felállított modelljében elemzi a nem-ipari országok importfüggőségét, az általános exportfüggőségét és néhány specifikus árviszonyt előidéző tényezőt. 1949-54-ban a Chicagói Egyetemen tudományos tanácsadó, a későbbiekben számos tudományos téma kutatásának (projekt) irányítója. 1966-tól a *Federal Reserve System* igazgatóságának tudományos tanácsadója, 1971-től a *Brookings Panel on Economic Activity* főtanácsadója.

Modigliani tudományos vizsgálódásainak középpontjában a 40-es évek második felében a doktori értekezésében felvetett problémák — Keynes pénz- és kamatelméletének értelmezése és továbbfejlesztése — állnak. Ebben az időszakban írt tanulmányaival jelentős mértékben járult hozzá az IS—LM-görbék kodifikálásához a keynesista rendszerben. Azon keynesista nézetekkel szemben, hogy a pénz nem sokat, vagy egyáltalán nem számít, hangsúlyozza: a pénz sokat szá-

mit, de fel kell tárni még azokat a csatornákat, amelyek keresztül a pénz kifejezett hatását a gazdaságra. Erre alapozva fogalmazta meg Samuelson, hogy az ismert monetarista, Friedman kutatásai kapcsolódhatnak néhány post-keynesiáns, mint pl. James Tobin, és Franco Modigliani kutatásaihoz. (Samuelson: *Közgazdaságtan* 441. old.).

Keynes rendszerében, mint ismeretes, fontos szerepet játszik a megtakarítási magatartás, illetve hajlam. Keynes szerint a megtakarítási hajlam, a jövedelemhez viszonyított megtakarítási ráta növekszik, ahogy nő a fogyasztás, a háztartás jövedelme, azaz a megtakarítási ráta az abszolút jövedelem nagyságától függ. Az 50-es években Modigliani is bekapcsolódott a megtakarítások értelmezése körüli vitába. Vizsgálódásai alapján arra a következtetésre jutott, hogy a fogyasztás alakulása szempontjából a fogyasztó vagyoni helyzete döntőbb és fontosabb, mint jövedelmének abszolút szintje, továbbá, hogy hosszú időszakot vizsgálva, a megtakarítási magatartás általában stabil és a rövid távú ciklusoktól eltekintve a permanens, illetve tartós jövedelemből megtakarított hányszor az elmúlt évszázadban lényegében változatlan maradt. A megtakarítási magatartás elemzése kapcsán fogalmazta meg híres „életciklus”-hipotézisét. Ez az embereknek a vagyonnal, a fogyasztással, a megtakarításokkal és a költelekkel kapcsolatos pszichológiai döntéseikhez kapcsolódik. Egy felnőtt kb. 40 évig dolgozik és visszavonulva még 15-20 évig él. Fogyasztását viszont igyekezik életének ebben a hátralevő részében is az az színvonalon tartani, amelyet aktív működésének időszakában átlagban biztosított magának. Ezért munkásságában a jövedelemmel kevesebbet fogyaszt, vagyont igyekezik felhalmozni, mint a fiatalabb és idősebbek megtakarításának kiegyenlítőjét azáltal, hogy az öregebbek elköltik azt, amit a fiatalok megtakarítanak, az akadályozza meg, hogy az életciklushoz igazodó modellben a népelem és a termelési technikai növekedésből adódóan emelkedjen az egy főre jutó reáljövedelem.

Modiglianinál a tőke/termelés arány állandósága sem merő véletlen, hanem az életciklus-hipotézisből következik. Ha a népesség egyenletes ütemben növekszik, akkor állandó marad a *kormányzói arány*. A népességnek ez a növekedése, párosulva a biztosan várható reáljövedelem-növekedéssel azt eredményezi, hogy az egyes korosztályokhoz tartozó emberek vagyoniállása az *összjövedelemhez viszonyított szintjének aránya constans marad*. Ez viszont a *tőke/termelés (K/Q) arány állandósága* vezet.

A 60-AS ÉVEK ELEJÉN MERTON MILLERREL közösen megfogalmazták a *modern pénzügyelmélet Modigliani-Müller-féle két alaptézisét*. Ez azt mondja ki, hogy hatékony, racionális piacok esetén, ha elvonatkoztatunk az adóhatástól a cégnek mind a piaci értéke, mind a tőke költsége ugyanúgy független a cég saját és idegen tőke arányától (a kibocsátott kötvények és a már kintlévő részvények arányától), mint ahogy független az osztaléknak a kamat-törlesztés együttes összegéhez viszonyított hányadától is. Ez a két — egyáltalán nem magától értetődő és nehezen belátható — tézis napjainkig tartó vitát váltott ki a közgazdászok körében és ezzel a közgazdaságtannak egy új alágazata teremtődött meg a *financial analysis* (a mai, modern tőkés vállalat pénzügyeinek elemzése).

A közgazdaságtan és pénzügyek tanszékének a professzori állás vállalása a MIT-en 1962-ben már előrevetette, hogy Modigliani tevékenységében növekedni fog az empirikus kutatások, vizsgálódások szerepe. Albert Andoval közösen kidolgozta az USA gazdaságának számító-gépes modelljét, az *MPS-modellt* (*MPS=MIT-Pennsylvania-Social Science Research Council*), amely világosan kimutatja, milyen utakon, csatornákon hat a pénzkínálat a termelésre és a jövedelemekre. Az *MPS-t* Modigliani és mások széleskörűen felhasználják Friedman és tanítványai monetarista következtetéseinek bírálatához.

Az *MPS* fogyasztási szektora adatainak felhasználásával elemelte például „Is a tax rebate an effective tool for stabilization policy?” (Hatékony eszköz-e az adóvisszatérítés a stabilizációs politikában) című 1977-ben megjelent, Steindellel közösen írt cikkében az 1975-ös adócsökkentés hatásait. Arra a következtetésre jutott, hogy az anticyklikus adópolitika lehetséges és kívánatos is, de az életciklus és a permanens jövedelemnek megfelelő elemzések nem támasztják alá, hogy az időleges adócsökkentések a fogyasztási kiadások gyors megváltoztatásának hatékony eszközei lennének.

„The Monetarist Controversy or, Should we Forsake Stabilization Policies?” (Monetarista politika, vagy lemondhatunk-e a stabilizációs politikáról?) című, ugyancsak 1977-ben megjelent cikkében a monetaristák és a keynesianusok pénzügyi felosztásait elemelve rámutatott arra, hogy azok közt nincs áthidalhatatlan szakadék. A monetarista kutatások sok új adatot a közgazdaságtan elmélet számára adtak, ezekből az eredményekből az következnek, hogy a stabilizációs politika eddiginél hatékonyabb formákat és módszereket kell kialakítani.

Modigliani tudományos tevékenysége során a legkülönbözőbb elméleti és gyakorlati kérdéseket elemezte, illetve érintette. Publikációinak száma is közel kétszáz. A számos témakörből és tanulmányából bizonyos magyar vonatkozása miatt megemlítjük még a Samuelsonnal közösen írt „The Pasinetti Paradox in Neoclassical and more General Models” (A Pasinetti-paradoxon a neoklasszikus és általánosabb modellekben) című 1966-ban megjelent írását. Ebben a Kaldor-féle makroökonomiai jövedelemelosztási elméleten alapuló Pasinetti teóriát bírálták. Rámutattak arra, hogy egyensúlyi növekedés mellett, ha a munkások takarékosabbá válnak és a bérből eszközölt megtakarítások rátaja növekszik, akkor a munkások egyre nagyobb mértékben részesednek a profitból és „tökeállománya” az *össztőkeállomány egyre nagyobb hányadát* tesz ki. Amikor pedig a munkások megtakarítási hajlama eléri, illetve meghaladja a profit nemzeti jövedelemből való részesedésének és a tőkés megtakarítási hajlamának a szorzatát, akkor eljutunk a Pasinetti-féle teória duáljához. Ezen cikk részletes magyar nyelvű ismertetése egyébként megtalálható a „Tájékoztató a külföldi közgazdasági irodalomról” 1967. 7-8. sz. 35-38. old.

A *post-keynesiáns neoklasszikus szintézis irányzatához* tartozó Modigliani, a *nagyszerű tanár, elbűvölő, lebilincselő előadásaiiban is egyetemesen elismert, legjobban írásai mégis folyóiratcikkeként jelentek meg*. Ezekből válogattak össze három kötetet, melyet a MIT 1980-ban „Collected Papers of Franco Modigliani” (Franco Modigliani válogatott írásai) címen jelentetett meg. Az első kötet a makroökonomiai, a második az életciklus-elmélettel, a harmadik a pénzügyekkel kapcsolatos tanulmányait tartalmazza.

MIHALIK ISTVÁN

• A *Közgazdasági Szemlének* le-adott kézirata alapján.

Választások Magyarországon 1985-ben

Ez volt a címe a Társadalomtudományi Klub politikai kluboszata első programjának. Beszélgetőpartnerünk Kukorelli István, az ELTE adjunktusa volt.

Bevezető előadásában azt a kérdést vetette fel, hogy vajon *hatalmi kérdés-e a választás a szocializmusban*. Az Alkotmány szerint igen: „Az állampolgárok általuk választott és nekik felelős képviselő útján gyakorolják a hatalmat.” Ugyanakkor felvetődik a kérdés: *lehet-e választás politikai pluralizmus nélkül?* A választáshoz több szempont együttes vizsgálatával lehet eljutni. Társadalmunkban autonómiák alakultak ki (maganélet, kultúra, gazdaság stb.), és ma már bizonyos fokig a politikai intézményrendszer területén is. *A mai szocialista társadalom tagolt, s a képviselői rendszer „nem lehet el”* emellett, *ezt kell tükröznie*. Másik szempont, hogy *hol helyezkedik el a hatalmi szférában a képviselői rendszer*. Az előadó felhívta a figyelmet arra, hogy az *Országgyűlésnek* — az Alkotmány-módosításon kívül — *1949 óta nincsenek védett jogai*, azaz olyan jogai, amelyekkel csak az országgyűlés rendelkezik. Minden más jogkört az Elnöki Tanács is gyakorolhat. *Egy más történelmi szituációban alakult ki a jogkörök ilyen elosztása, ma azonban ez már nem indokolt*.

A választási rendszer értékelésénél figyelembe kell venni azt is, hogy *jogként vagy kötelességként érvényesült-e a választás*. *A szocialista országok 90-100 százalékos részvételi arányait össze-*

vetve a *legfejlettebb politikai kultúrájú országok 60-70 százalékos részvételi arányával*, *kérdés, hogy valóban ennyi állampolgár releváns-e nálunk politikailag*.

Az előadó ezután rátért az *idei választások „kulisszatitkaira”*. Az 1985-ös választás fontos mozzanatai közül (választási törvény társadalmi vitája, választókörzetei kijelölése, előzetes jelöltek kiválasztása, jelölőgyűlések, választás, pótválasztás, az új testületek első összejelése) különösen kiemelkedő fontosságúnak ítélte a jelöltek előzetes kiválasztását. Ezt igazolja, az, hogy az úgynevezett Népfőrd-jelöltek 97-98 százalékát a jelölőgyűlések végül elfogadták. Az előzetes jelöltekre vonatkozó politikai döntés már korán — csekély nyilvánosság mellett — kialakul, az állampolgároknak ebből kevés a beleszólása. (Persze a világon, sehol nem választanak előkészítés nélkül, de az előkészítés titkosságát oldani kellene.) A képviselői és a tanácsi rendszert a továbbiakban többnyire különválasztva vizsgálta az előadó, mivel mindkettő más más súlyponti problémát vet fel. A tanácsjelöltek kiválasztásánál erőteljes politikai ráhatás érvényesül, senki nem vállalja szívesen ezt a hálátlan szerepkört. Nem így az országgyűlési képviselőknél. Itt sok önjelölt is volt. Általános tapasztalat, hogy bár a kiválasztást némileg decentralizálták (a megyék feladata volt), *ez nem hozott a kiválasztásban demokratizmust, mivel azt szinte „szupertitkoság” övezte*. (A je-

löltek nevét nem lehetett nyilvánosságra hozni a jelölőgyűlés előtt.) Nem eszékelt ki a decentralizálás horizontális struktúrával: igen sok esetben a tömegszervezetek (például a Kommunista Ifjúsági Szövetség) jelöltjeit is „kiszórták” az előzetes listáról.

A választási folyamat egésze során *kitüntek a választási törvény hiányosságai* (kicsi települések érdekvédelmének problémás volta, üzemi területi elv, nincs választási bíráskodás stb.). Azonban — mint azt az egyik hozzászóló hangszolgáltatta —, *semmiféle törvény nem pótolja a társadalom politikai rendszerének, politikai kultúrájának fejlődését*. A törvény sokféle képp *értelmezhető*. A jogi szabályozás demokratikusabb kereteket jelentett, ennek politikai kezelése azonban általában nem volt megfelelő. (Például reagálás a spontán jelölésekre, amelyek között korántsem csak ellenzéki jelöltek szerepeltek, hanem legtöbbször komoly, átgondolt, építő jellegű programmal felépítők, többnyire párttagok.) A jelölőgyűléseken az volt a cél, hogy a jelöltek kerüljenek a középpontba, önálló arculata legyen minden jelöltnek. Azonban általában nem tudtak egyéni programot adni a népfőrd-programján belül. Ha azonban figyelembe vesszük, hogy akkor még nem voltak ismeretsem a VII. ötéves terv tervszámai, sem a kormányprogram, akkor érthetőbb, hogy ritkán tudtak felelősen konkrét célokat megfogalmazni.

Az előadó kiemelte, hogy — véleménye szerint — nem si-

került biztosítani a jelöltek esélyegyenlőségét.

A vitában felmerült a kérdés, *hogy vajon nőtt-e vagy csökkent a politikai rendszer legitimitása a választási reformmal*. A vélemények megoszottak (főleg) a tekintetben, hogy a mérleg melyik serpenyőjét tekintik súlyosabbnak. Az emberek jöttek, hogy a politikai lehetőség megvan arra, hogy embereket bejuttassák képviselői szerveikbe. Ugyanakkor az a mód, ahogyan például a kifogásokat kezelték, a különböző politikai visszaélések csökkentették ezt a legitimitást. Érdekes felvetés, hogy a *kellő előkészítés nélkül újítási feladat elé állított politikai apparátus egy része úton lehet a rendszerbe vetett hitének elvesztése felé*. Nem tudja jól végrehajtani a törvényt, amit „fent” kitárolt.

Az est másik fő témája a *Parlament működése, hatásköre* volt. Igen élesen vetődött fel, hogy a képviselői rendszerben a felpofizmus felé kellene mozdulni. Ez azt jelenti, hogy az országgyűlésnek *csak évi nyolc napig ülésessen, vállaljon nagyobb részt az érdemi döntésekből, olyan képviselők legyenek, akik valóban képesek képviselni a társadalom érdekeit* az országgyűlésben.

Összefoglalásként megállapíthatjuk, hogy a *politikai rendszer fejlesztése szorosan összefügg a társadalom más létszféraival, így a gazdaság fejlődésével*. Az új választási törvény egy lépés afelé, hogy a *tagolt társadalom ne monolit politikai struktúrában jelenjen meg*.

Gáspár Tamás

került biztosítani a jelöltek esélyegyenlőségét.

A vitában felmerült a kérdés, *hogy vajon nőtt-e vagy csökkent a politikai rendszer legitimitása a választási reformmal*. A vélemények megoszottak (főleg) a tekintetben, hogy a mérleg melyik serpenyőjét tekintik súlyosabbnak. Az emberek jöttek, hogy a politikai lehetőség megvan arra, hogy embereket bejuttassák képviselői szerveikbe. Ugyanakkor az a mód, ahogyan például a kifogásokat kezelték, a különböző politikai visszaélések csökkentették ezt a legitimitást. Érdekes felvetés, hogy a *kellő előkészítés nélkül újítási feladat elé állított politikai apparátus egy része úton lehet a rendszerbe vetett hitének elvesztése felé*. Nem tudja jól végrehajtani a törvényt, amit „fent” kitárolt.

Az est másik fő témája a *Parlament működése, hatásköre* volt. Igen élesen vetődött fel, hogy a képviselői rendszerben a felpofizmus felé kellene mozdulni. Ez azt jelenti, hogy az országgyűlésnek *csak évi nyolc napig ülésessen, vállaljon nagyobb részt az érdemi döntésekből, olyan képviselők legyenek, akik valóban képesek képviselni a társadalom érdekeit* az országgyűlésben.

Összefoglalásként megállapíthatjuk, hogy a *politikai rendszer fejlesztése szorosan összefügg a társadalom más létszféraival, így a gazdaság fejlődésével*. Az új választási törvény egy lépés afelé, hogy a *tagolt társadalom ne monolit politikai struktúrában jelenjen meg*.

Gáspár Tamás

került biztosítani a jelöltek esélyegyenlőségét.

A vitában felmerült a kérdés, *hogy vajon nőtt-e vagy csökkent a politikai rendszer legitimitása a választási reformmal*. A vélemények megoszottak (főleg) a tekintetben, hogy a mérleg melyik serpenyőjét tekintik súlyosabbnak. Az emberek jöttek, hogy a politikai lehetőség megvan arra, hogy embereket bejuttassák képviselői szerveikbe. Ugyanakkor az a mód, ahogyan például a kifogásokat kezelték, a különböző politikai visszaélések csökkentették ezt a legitimitást. Érdekes felvetés, hogy a *kellő előkészítés nélkül újítási feladat elé állított politikai apparátus egy része úton lehet a rendszerbe vetett hitének elvesztése felé*. Nem tudja jól végrehajtani a törvényt, amit „fent” kitárolt.

Az est másik fő témája a *Parlament működése, hatásköre* volt. Igen élesen vetődött fel, hogy a képviselői rendszerben a felpofizmus felé kellene mozdulni. Ez azt jelenti, hogy az országgyűlésnek *csak évi nyolc napig ülésessen, vállaljon nagyobb részt az érdemi döntésekből, olyan képviselők legyenek, akik valóban képesek képviselni a társadalom érdekeit* az országgyűlésben.

Összefoglalásként megállapíthatjuk, hogy a *politikai rendszer fejlesztése szorosan összefügg a társadalom más létszféraival, így a gazdaság fejlődésével*. Az új választási törvény egy lépés afelé, hogy a *tagolt társadalom ne monolit politikai struktúrában jelenjen meg*.

Gáspár Tamás

Távoli

A VALÓSÁG 1985/7-es számának egyik kiemelkedő alkotása KINDLER JÓZSEF: RÖVIDÜLŐ TÁVLATOK című tanulmánya.

„Mindenképpen ésszerű lenne nagyobb távlatú és átfogó szemléletű keretek között gondolkodnunk és cselekednünk (...) A környezetszennyezésre, a világ népességének alakulására, a természeti erőforrások kimerülésére és az élelmszertermelésre vonatkozó, meglehetősen baljósulát előrejelzéseket megalapozott számítógépes technikával mutatták ki. (...) Kérdés azonban, hogy az (...) emberek hogyan észlelik ezeket az előrejelzéseket (...) Jelentős és emberek széles körét érintő cselekvések, tervek, programok esetében az sem közömbös, hogy kik részesülnek az adott cselekvés közvetlen előnyeiből és kiket érintenek a negatív következmények, azaz kockázatok. Egy vízierőmű építésének közvetlen előnyeit élvező építési vállalkozók a vízierőmű ökológiai veszélyeit lekicsinyítik, az ökológiai veszélyekben érintett

kockázatviselők

viszont nagyon is érzékenyek ezekre (...) A gazdálkodás jelenlegi formájában és elvi alapján önmagában nem képes a távlatok megőrzésére, a jövő védelmére — sőt éppen ellene hat —, ezért külső szabályozók szükségesek, s ezek foglalatuként a jó törvény (...), a jövőt védő törvény az elsőbbség. (...) A „külső” törvényt kiegészítheti egyéni szinten a »belső» törvény, vagyis az erkölcsi norma. (...) Erős védelmet jelenthet (...) a kommunikációs megoldások és technikák használata.”

A VALÓSÁG 1985/9-es számának érdekfeszítő tanulmánya BOKOR ÁGNES: A MODERN SZEGÉNYSÉG: A DEPRIVÁCIÓ című dolgozata. A Társadalomtudományi Intézet tudományos munkatársának kutatásai szerint a szegénység hagyományos formája, az alapvető javaktól való megfosztottság az ipari társadalmakban ma már jellemző. „Azok

a szegények,

illetve közelebből: depriváltak a nyolcvanas évek elején Magyarországon, akik a társadalom által nyújtott javak bizonyos köréhez (tudás, hatalom, autonómia stb.) nem, vagy a társadalom többségéhez képest igen csekély mértékben jutnak hozzá; az életfontosságú anyagi javakban pedig, legalábbis mennyiségi értelemben (csupán) szükségleteiknek megfelelően részesülhetnek. (...) A hagyományos típusú szegénység is létezik még, de országos mértékben ennek csak nyomait találjuk. A depriváltak vagy deprivációval veszélyeztetettek aránya hazánkban ma a rétegződésvizsgálatok alapján 30 százalék körül van. A depriváltak esetében az anyagi lehetőségek, a lakóhelyzet stb. szorosan összefügg egymással. Valamennyi vizsgált vonatkozásban a depriváltak súlyos hátrányait mutatuk ki. (...) A depriváció ma nálunk erősen rétegekhez kötődő társadalmi jelenség. A depriváltak 90 százaléka a három alsó társadalmi réteg tagja; s e rétegek csak egy kis hányada nem deprivált. Hasonlóan erős a származással való összefüggés. Valamennyi korcsoportjukban a paraszti (...) eredetűek dominálnak.” A depriváció oka ma az 1945 utáni modernizáció felemás jellege. Többek között nevezük az első modernizációs hullámot felemásnak: 1. csak bizonyos, kitüntetett gazdasági ágakra korlátozódott, 2. de ezekben sem a korabeli, hanem annál korábbi nyugat-európai színvonalat hívták életre, 3. a szovjet modell változtatás nélküli követése szükségesszerű diszjunkciókkal járt, 4. a szűkebb értelemben vett társadalmi modernizáció elsősorban a várost, és nem a falut, a közt, és nem a magánéletet érintette. (...) Emiatt egy újabb modernizációs impulzus előidézhető, de el nem kerülhető — írja Bokor Ágnes.

A Politikai Főiskola megújult folyóirata, a POLITIKATUDOMÁNY 1985/1. számának bevezető írása; KULCSÁR KÁLMÁN akadémikus tanulmánya, TÁRSADALMI MEGÚJULÁS — POLITIKA — TUDOMÁNY címmel.

„A társadalmi életben használt innováció tulajdonképpen

a reform.

amely több szinten is szükségessé válhat. 1. Szervezeti szinten, azaz a gazdasági, a politikai, a kulturális stb. szervezetek felépítését, működését változtatató módon, amennyiben a környezettől érkező visszacsatolások eljutnak a szervezetbe, tehát a környezeti hatását, a visszacsatolást más eszközökkel: különféle szabályozók nem fogják vissza (...) 2. A nagy, tehát a társadalmat egészében átfogó rendszerek szintjén, akkor amidőn a (...) környezet változásai a nagy rendszer egyik alrendszerébe is bejuthatnak, s így feloldást igénylő belső konfliktust hoznak létre a rendszeren belül, amelynek feloldása általában a rendszer egészének — különböző méretű — változását eredményezheti. 3. A társadalom szintjén, amidőn a saját belső fejlődéséből, illetve a külső (világ-gazdasági, világpolitikai stb.) feltételekből adódó tényezők változást igényelnek, de azt a nagy rendszerek valamelyike — a maga változatlanlanságával — visszafogja.”

A társadalmi innováció érdekében többek között „mindenképpen szükséges a tudomány és a politika közötti közvetítő mechanizmus kiépítése. Minthogy a két társadalmi szférát jellemző tényezők különbözőek, a tudomány és a politika logikája sem egyforma, végül a kutató-tudós és a politikus gondolkodásmódja sem felel meg egymásnak (nem is szólva az ismeretek különbözőségéről) (...) Jóllehet a tudomány által feltárt szakismeret átadása a politikaalkotás folyamataiban döntő tényező, ez nem jelenti azt, hogy más hatások a politika formálásában, mint például az állampolgárok részvétele, a közvéleménykutatások eredményei, a közigazgatás tapasztalatai stb. ne lennének fontosak.”

Az IFJÚSÁGI SZEMLE 1985/3-as számában olvashatjuk NAHALKA ISTVÁN tanulmányát FELSŐOKTATÁS, KÖZMŰVELŐDÉS, POLITIKA címmel. „A közművelődési tevékenységnek (...) modellértéke van, példát ad egy korszerűbb működésről, jelen esetben az értékek, igények és elvárások horizontális áramlásának biztosítására, a gyakorlattal kialakított közvetlen kapcsolatra (...)”

Az autonómia

nagy érték, vagy pontosabban, nagy érték lenne, ha létezne. (...) A közművelődés, a tudományos szakmai élet, a sport területén gyakran születnek úgynevezett alulról jövő kezdeményezések, gyakran alakulnak ki tevékenységüket önállóan megszervezni akaró csoportok. Nem nehéz észrevenni, hogy e folyamat voltaképpen nem más, mint a Közép-Kelet-Európában annyira hiányzó közvetlen, emberi integrációk, az egyen társadalmi intézményrendszerbe illeszkedését segítő, megkönnyítő közösségek formálódása, a civil szféra mind gazdagabb válása. (...) Az alulról szervezett, a kooperációs tevékenységre épülő, közvetlen emberi igények, szükségletek kielégítésére létesülő csoportok léte, szűkebb és tágabb környezetükre kifejett hatása lazítja a társadalmunkra még mindig jellemző »felülről irányítottaságot». A közösségek, szervezetek vertikális szerveződése, kapcsolatrendszerébe »horizontális elemeket» visz, erősíti a társadalom belső integráltságát, belső kohézióját. Ez a felsőoktatási intézményekben folyó közművelődési tevékenység »igazi politikai jelentősége!»

B. K. T.

A tánc határtalan

Beszélgetés Szakály Györggyel

Ez a fogalom sok embernek még ma is a hagyományos, klasszikus balettet — Degas képeit — juttatja az eszébe. Csillogás, tüllszoknyák, gyönyörű ugrások, lágy mozdulatok, finomság.

A balett-táncos ennek megfelelően a finom, elegáns mozdulatok és az akrobatikus ügyesség keveréke. Hogy mindez mennyire nem így van és hogy a balettnak, a táncnak mennyire határtalanok a lehetőségei, azt szeretnénk e számunkban induló rövid sorozatunkkal bemutatni. A sorozatban Szakály Györggyel beszélgetünk a balettről, kedvenc darabjairól és ezzel együtt önmagáról, a mindennapjairól, gondolatairól, a munkájáról, sikereivel kapcsolatban.

...konzilióm és a végén a főorvosasszony megkérdezte, hogy gondolkodtam-e már azon, mit fogok csinálni, ha nem táncolhatok. Én csodálkozva válaszoltam, hogy természetesen táncolni fogok. Két nap múlva jött egy „csodadoktor” a tüvel és két héti akupunktúrával helyrehozott. Majd pár hónap múlva volt egy jól sikerült vizsgakoncertem és azóta sérülés nélkül táncolok.

Ugyanilyen hullámváz volt itthon is az első pár év, csak nem sérülés miatt. Voltak komoly feladataim, ahol érezhetően és egyértelműen bizonyítottam, de jöttem hosszabb időszakok, amikor nem kaptam szerepet. Vagy kaptam, de csak azért, mert más lebetegedett, vagy elutazott.

— Talán nehéz volt téged beilleszteni a „repertoárba”?
— Nem tudom. Abban a négy évben, míg az Opera-

ház felújítása folyt, igen kevés fellépési lehetőség jutott mindenkinek. De az is igaz, hogy én elsősorban a cselekményes darabokat kedvelem, az olyanokat, ahol történik valami, emberi jellemeket, magatartásokat lehet megformálni.

— Tehát inkább a mai baletteket?

— Nem osztályoznék így. A klasszikusok közül is vannak kedvenceim, pl. a Giselle-t nagyon szeretem, de az is cselekményes. A legfontosabb az, hogy mozdulattal, a mozdulatok összességével fogalmazzuk meg a darab tartalmát, mondanivalóját. Ugy gondolom, sokszor a mozdulat többet elmond, mint amit szavakba lehet foglalni. Számomra ez a balett és a tánc lényege és ez a feladat mindig kihívás.

Pavkovic Mária

(Folytatása következik)

Kellemes megjelenésű, természetes fellépésű férfi, kor szerint fiatal, a szakmájában azonban már tapasztalt, érett művészként tartják számon. Az Operaház Liszt-díjas magántáncosa, több sikeres szerepet játszott még alakította mind a hazai, mind a nemzetközi balettszínpadokon.

A legkiemelkedőbb ezek közül: A csodálatos mandarin szüveg mandarinja, a Próbák című rockbalett kétkező Júdása, a Holland balettest abszolút férfi főszerepe, a Spartacus címszerepe, a Cédus festője és sasmadara, a Róméo és Júlia megrázó Mercutioja, a Giselle férfi főszerepe és ezenkívül a Macskák című musical táncos főszerepe a Madách Színházban. Eközben jelentős külföldi sikereket is magának mondhat: Ausztráliában, Mexikóban, Olaszországban, az NSZK-ban, Ausztriában stb.

Ha pedig azt is hozzávesszük, hogy koreográfiai próbálkozásai is vannak, sőt prózai filmfőszerepeket is vállalt, sikerrel; meglepődünk a táncos sokszínűségén és sokoldalúságán.

Már e rövid ismertető alapján is sejthető, hogy Szakály Györgyöt nem könnyű besorolni a balett-táncosról alkotott elképzeléseink közé.

A színpadon elsősorban szuggesztívus, a kifejezések gazdagsága, az élő, beszélő mozdulatok látványa köti le a nézőt, amellet, hogy technikailag precíz, biztonságos és látványos amit csinál. Ha ő táncolja a szerepet, gyakran teljesen más, mint az azonos szerepet táncoló kollégáié. Vajon mi ennek az oka?

— Hogyan határozta el, hogy balett-táncos lesz?
— Úgy alakultak a dolgok, hogy egyszer csak azt vettem észre, táncos leszek.

Vidéken születtem és nem-hogy a balettel, de még a színház is alig ismertem, mint minden vidéki kisvárosi diák a '60-as években. Viszont rengeteget jártam

könyvtárba, mindent kiolvastam, ami a kezembe került és egytől-egyet minden figurába beleképzelttem magam. Állandóan fantáziáltam, eljátszottam a szituációkat. A tv-ben is mindent megnéztem, amit lehetett. Később a nővéremmel játszottam színházat, meg a környékbeli gyerekekkel, amíg meg nem unták. Aztán egy iskolai előadáson a véletlen úgy hozta, hogy nekem kellett eljátszanom az egyik főszerepet — a juhász szerepét —, amiben „óriási” sikerem volt. És nemcsak a közönségnek tetszett, hanem a szüleimnek is. Feltűnt nekik, hogy milyen természetesen vettem az első fellépést a világot jelentő deszkákra. Akkor úgy látszik megéreztem, hogy nem a családi hagyományokat folytatom majd. Rövidesen a mamám kezembe nyomott egy újságkivágást, amin az Állami Balettintézet felhívása volt az azévi jelentkezésekre.

— Akkor hány éves voltál és mit tudtál a balettről?

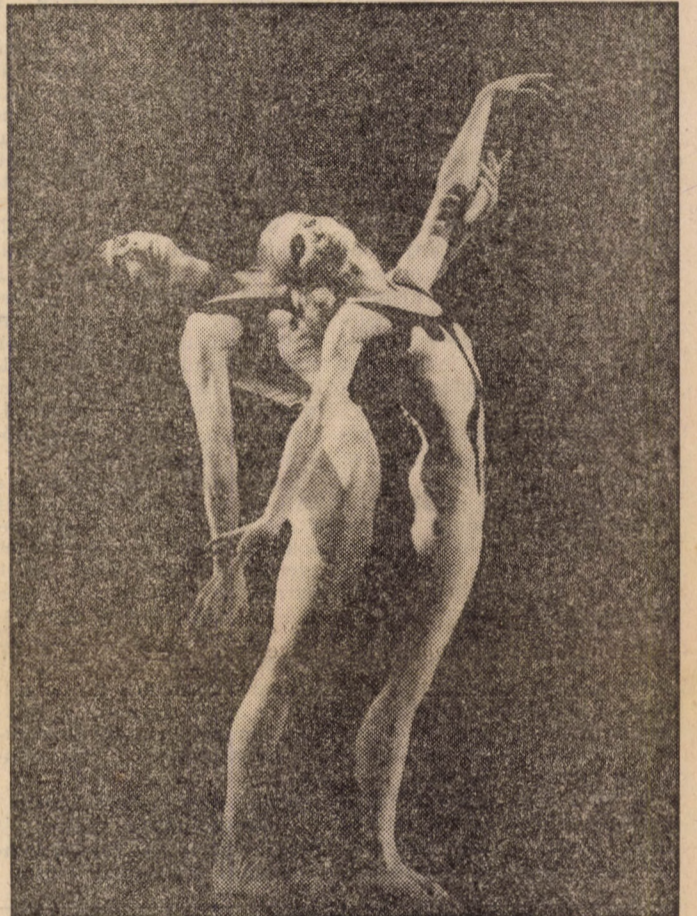
— 10 éves és a balettről szinte semmit nem tudtam. A műkorcsolya és a Mojszejev együttes nagyon tetszett a tv-ben és gondoltam, hogy a balett sem lehet rosszabb. De legfőképp arra a mondatra figyeltem föl, hogy a 2. évtől színpadi gyakorlatban részesülnek a növendékek. Ez mindent eldöntött. Jelentkeztem. Apám feltett a vohatra és eljöttem Pestre, a felvétellelre. Mivel mindjárt elsőre sikerült, nem volt időm gondolkodni rajta, hogy mibe fogtam.

— A Balettintézetben nem csalódtál? Sokat lehet hallani arról, és a nyilatkozó táncosok is gyakran említik, hogy ezen a pályán az első a fegyelem és a könyörtelen munka. Egy olyan fantáziagazdag, szertelen gyerekeknek, mint te voltál, elég nagy megpróbáltatás lehetett a gyakorlatok monotonizációja.

— Nem volt könnyű, de nem is csalódtam. A gyakorlatokat sosem szerettem, de nem esett nehezemre. Úgy gondoltam, hogy ha ez kell ahhoz, hogy színpadra kerüljek, biztos van benne valami. Ezen kívül még meglepően könnyen is tanultam. Egy idő után pedig az ígéretnek megfelelően, jöttek a színházi gyakorlatok. Mindez teljesen lekötött és egyszerűen csak ott volt a diploma a kezemben.

— Biztos neked is voltak nehézségeid a pályakezdés éveiben, mint minden fiatal diplomásnak.

— Nem egyértelmű, hogy mivel. A vizsga után mint legjobb növendék 1 éves ösztöndíjat kaptam Leningrádba, ahol elég peches voltam, s rövid idő után lesérültem. Többhetes eredménytelen kórházi ápolás után összeült

Részlet az egyik szerepből.

Élet egy emberre

Ismersz? Ismerhetnél már egy kicsit. A megtört, a megnőtt, a kalandos, egyedül, s magáért-való élet vagyok. Csak azért csillogtatom, hogy te is kedvedt leld soraimban, Te, aki „művelt” vagy. De nem csak érted vagyok. S főképp nem érted, sokkal inkább általad. Nap mint nap veled vagyok, elkísérlek utadon: vigan-zok rád, mikor átfutsz a zebrán, s vérzek, ha elhagy az a bizonyos... Soroljam még? Ismerem minden rezdülését. Tudom mit miert teszel, hisz általam tetszed. Sokkal gazdagabb vagyok nálad: én látlak téged, de Te csak történelmemet ismered. (Valamikor megszülettél.) Gazdaságom nekem adom; pillanatokra homlokodon átsuhan a boldogság.

Nekem ez elég, — de neked? Nem adhatom oda a jövődet. Néha átlépsz rajtam, belépsz, s kilépsz belőlem. Mindez csak látszat. Érted már, hogy én vagyok a világod?

„Mindennel és mindenkivel azonos, így mondta.” C. McGullers; Magányos vadász a szív.

K. T.

Már egészen gyermekkorom óta álmodoztam a tavaszról... A mama minden este leült a rácsos ágy mellé elhelyezett sámlira, és mesélt. Miközben felolvasott vagy rögtönzött, lehelete az áhitott tavaszt árasztotta. Z. K. hozzányomta arcát az ágy rácsaihoz, azt remélve, hogy közelebb kerülve többet érezhet a mama tavaszából. De a rács sűrű volt, így Z. K. számára e vágy megörökíthetetlen lehetett vált. Bőrért sohasem járta át a titkon remélt érzést.

Azután kikerült a rácsos ágyból... Később egy iskolába járt, amelynek szürke épületéből várta érzelmeinek beteljesülését. A tanárnő kicsit meg-

Z. K. tavasza

Sz. Zoltánnak

döntötte a fejét, szintelen kontya megremegett és lagymatag arcának párna közti közönyös szemek meredtek Z. K.-ra.

— Mit vár ez a gyerek tőlem? — értetlenkedett csak egy pillanatot, aztán feladta a házi feladatot.

Az ódon iskolaépület belsejében hófehérek voltak a falak Z. K.-t vonzotta e tisztaság és frissesség. Megvárta, míg mindenki elment, majd mutatóját a falhoz érintve

végigszaladt a folyosón, le, egészen a kapuig. Beleremeggett a gyönyörűségbe.

Ez volt az első élmény, amelyet a bőrére érezhetett... Később sok apró tavasz követte egymást, de egyik sem volt hasonlító ahhoz az egykori valódihoz.

Tizennyolcadik évében már az édesapja is különknek tartotta Z. K. egyébként ezt nem vette észre. Egy szőke lányban remélte hajdani any-

ját, vagy talán még annál is többet...

A lány idővel megöszült, elősködő csemetét megöregítették testét; kedvességéről már csak sárguló levelek és fényképek tántuskoztak. Mindig télen szerette fényképezni magát... Imádkozta a telt. Állandóan a háza vágyott. Így Z. K.-ról nem is készültek fényképek.

Másfél szobás lakásukban csupán egy kép volt, amelyet Z. K. sajátjának érzett. Egy kis rácsos ágyat ábrázolt, sűrű rácsoszással. Mellette sámlit. A képet fájdalommal kevert vágy lengte körül. Egy élt élményt ábrázolta. Egy vágyat, amely mindvégig vágy maradt...

Orbán Andrea

Zenés utazás

Reformszótár (1.)

Moduláris és lépcsős képzés

A szakirodalom igen következetlenül változtatja a „többlépcsős”, „többiokozatú” és „többszintű” képzés elnevezéseket. Erdemes lenne tisztán látni.

A „fokozat” elnevezést oktatási rendszerünk alapvető elemeinek (alsó-, közép-, felsőfokú képzés) megjelölésére célszerű használni. A képzési szint” értelmezését az egyértelműen elkülönülő szintekre (szakmunkás, technikus, üzemennök, mérnök stb.) érdemes vonatkoztatni. A „többlépcsős” kifejezés viszont a szintek közötti olyan kapcsolatokra vonatkozik, amikor a magasabb szintek az alacsonyabb szintekre épülnek, tehát például az első lépcső a főiskolai, a második az egyetemi szint.

A modulrendszer a tananyagok modulokba való elrendezéséért értelmezzük, amikor a képzés tananyag-elemeiből — nem mereven vett tantárgyakból — kialakított modulokból építkezik.

Egyetemfejlesztési tervünk modulrendszer, bizonyos mértékig többlépcsős képzést céloz. „Bizonyos mértékig” azért, mert az első lépcső — nem főiskolai szint, hanem szűk szakosodás nélküli, általánosabb képzés — után külön diploma vagy átvételi procedúra nélkül, bizonyos minimumkövetelmények teljesítésével a hallgatók döntő része várhatóan tovább lép a második lépcsőbe. Mégis „részben” többlépcsős, mert aki nem akar vagy nem tud a második lépcső várható követelményeinek eleget tenni, az az első lépcső után használható főiskolai jellegű diplomát kaphat, vagy — távlatilag — konvertálható, általánosabb tudásával más felsőoktatási intézmény második lépcsőjébe léphet át. Ugyanígy a gazdasági főiskolák végzettség, vagy — távlatilag — más felsőoktatási intézmények első lépcsőjét elvégzők átléphetnek egyetemünk második lépcsőjébe.

Ha a felsőoktatási intézmények összehangolják a fejlesztést, akkor ezáltal a többlépcsős képzés lehetőséget teremt a hallgatók adottságai szerint bármelyik képzési szint elérésére; nyitottabbá teszi az

egyetemi szintet; az egyéni képzési irányoknak a mainál lényegesen változatosabb kombinációit, interdiszciplináris és multidiszciplináris jellegű irányok választását is biztosítja, a különböző intézményekben való tanulást (áthallgatás, részképzés) is beleértve. Ehhez természetesen egyben az egyes lépcsőknél, modulokon belül a választás a mainál sokkal nagyobb szabadságát is biztosítani szükséges a hallgatók számára. A társadalmi igények figyelembevétele a tudás társadalmi értékelésével, az egyetemeken belül pedig átgondolt kritériumrendszerrel, a társadalmi, gazdasági igények hosszú távú előrejelzésével szabályozható úgy, hogy a képzés mégis lehetővé tegye egy sajátos képzési vállalkozási szellem megvalósulását.

Ha az első lépcső után egyrészt konvertálható tudást, sokszínű továbblépési lehetőséget kívánunk biztosítani, másrészt pedig az első lépcső után főiskolai jellegű diplomával kilépőknek használható végzettséget, akkor szakítani kell a korábbi egyoldalúan deduktív képzési módszerrel. A deduktív módszer, tehát az általános elméleti képzéstől fokozatosan a szűk szakképzés felé haladás helyett az első lépcsőben az általános képzés legyen igazán általános, konvertálható, ugyanakkor folyamatosan legyen összekapcsolva a gyakorlati alkalmazással, s ez a gyakorlat pedig legyen igazán gyakorlat. Az elmélet és gyakorlat folyamatos egymáshoz kapcsolódó oktatását nevezeli a terv inductiv-konduktiv módszernek. Ez is csupán az egyéni választási lehetőségek bővülésével együtt felel meg kettős céljának.

A moduláris és lépcsős képzési rend, mely inductiv-konduktiv képzési módot von maga után, a mai elkülönült intézményekben, szakokban folyó, zárt, rugalmatlan képzésnek egy egyszerű alternatívája. Egyetemünk fejlesztési terve ezt az alternatívát választotta, ezt célszerű most már következetesen végigvinni, megvalósítani.

B.

Giz-gazdák kerestetnek...

Vannak egyetemek, ahol hagyomány, hogy a végzős évfolyamok mindig megcsinálják a maguk ballagóijságát. Szeretném, ha ezt a hagyományt, ezen az egyetemen is életre lehetne kelteni. Kérlek mindenkit, aki bármiféle ötlettel, nyomdai kapacitással, szerzéssel, rajzolással, anyaggyűjtéssel vagy bármilyen egyéb módon egy Közgazd. reprezentatív ballagóijság összeállításában segíteni tud, keresse meg Budai Jánost, vagy ha gyerejon neki üzenet a

Közgazdász szerkesztőségében vagy a KISZ-bizottságon. A kiadvány tervezett címe: „Giz-gazdász” '85. Szeretnék még karácsony előtt megjelentetni, ezért nyomdakész állapotba kellene hozni november hó folyamán. Reklám hirdetéseknek is teret adunk! A kiadvány bevételéből szeretnék az új Társadalomtudományi klubot és az újalakuló egyetemi focicsapatot támogatni.

Giz-gazdász '85 szerkesztősége

Olvastuk, hallottuk...

Egyetemünk a közéletben

A Művelődési Minisztériumban lapszerkesztők részére tartott „háttérbeszélgetés” nem hivatalosan hallottuk, hogy egyetemünk fejlesztési tervét jó reformtervnek tartják. Az intézményi tervek jóváhagyása csak tavasszal várható, addig is a Közgázon különösen fontos, hogy gyorsan olyan részletes koncepciót dolgozzunk ki, amelyet az egyetem egységesen támogathat, különben külső támogatók, feltételekre nemigen számíthatunk. Megtuttuk még, hogy a következő öt év kiemelt feladata a rekonstrukciók mellett a pedagógusképzés bővítése. Így nincs esély arra, hogy egyetemünk, köztük a Közgazd. státuszt kapjon, például nyelvoktatás céljára. A nyelvoktatás gondjait kizárólag egyetemen belüli státuszátcsoportosítással lehet és kell megoldani — hallottuk.

Az Ifjúsági Szemle 1985/3-as száma közli Sándor Péter tanulmányát az Economic kis-

szövetkezet Universitas hallgatói szakszervezetéről. A kis-szövetkezet összeállításában módszertani kiadvány is megjelent egyetemi, főiskolai vállalkozások alapításához, működéséhez fontos tudnivalókkal. Az Econo-tour szakszervezet körül több lapban és a rádióban vita bontakozott ki, melynek lényege, hogy megengedhető-e az elvileg szociálpolitikai szempontokat is figyelembe vevő Express utazási iroda monopolhelyzetének oldása a kollégiumok nyári hasznosítása terén.

A Medvetánc 1984/2—3-as száma egyetemünk első díjas TDK-dolgozatának szerzőitől, Szabó Károlytól és Virágh Lászlótlól közli „A begyűjtés »klasszikus« formája Magyarországon (1950—1953)” című értékes tanulmányt. Az Ötödik sebesség című rádióműsor a Közgazdász oktatási reformvitájára és egyetemünk új Társadalomtudományi klubjára hívta fel a figyelmet.

— s

FAZONOK

(Fotók: Sass Ákos)

Az 1984/85-ös tanév második félévében a statisztika tanszék felmérést végzett a statisztika-előadásokkal kapcsolatban. Ennek főbb tapasztalatait tanszéki értekezleten vitatták meg és a Felsőoktatási Szemleben egy részletesebb cikk formájában meg is jelentetik. Az alábbiakban egy rövid összefoglalást teszünk közzé.

A statisztika tárgy előadói egységes számonkérési követelményeket figyelembe véve, bizonyos mértékig eltérő fel-fogásban az adott szakokra orientáltak tartják előadásukat. Egyetemünkön a közelmúltban elkészült képzéskorszerűsítési terv külön kiemeli, hogy jobban figyelembe kell venni az oktatási folyamatban a hallgatók képességét és érdeklődési körét. Ehhez igazodva különböző típusú (részletező, magyarázó, tananyag-követelő, összefoglaló) előadásokat terveznek és együt-tal az előadások módszerén és eszköztárára is változtatni kívánnak.

Az előadások korszerűsítési javaslatának kidolgozásához felhasználják a szakirodalom hazai és nemzetközi eredményeit, illetve tapasztalataikat és a hallgatók véleményét is. Ez utóbbit szolgálta a kérdőív felvétele.

Úgy tűnik, a hallgatók megértették a vizsgálat jelentőségét és a közel 500 fős évfoly-

A számok nyelvén

Diákok

a statisztikaoktatásról

lyamról 416 értékelhető, kitöltött kérdőívvel támogatták a munkát. (A kérdőívek fel-dolgozását két tanszéki dem-onstrátor, Orlovác Mária és Tóth Katalin végezte.)

Az előadásokat a hallgatók 42 százaléka rendszeresen látogatta és közel 70 százaléka legalább az előadások felén részt vett. Az előadásoktól való távolmaradás okaként a legnagyobb gyakorisággal azt a választ adták, hogy a felkészítéshez elegendő a tankönyv és mindössze 27 hallgatónak volt olyan véleménye, hogy nem jó az előadás.

Az előadások órakeretét a hallgatók 65 százaléka megfelelőnek tartja, 16 százaléka kevesebbet igényelne, 14 százalék pedig sürgősszerűnek ítéli azokat. A gyakorlatok és előadások aránya 164 hallgató szerint jó, 176 hallgató pedig a gyakorlatok súlyának növelése mellett szállt síkra (említésre érdemes, hogy az arány emelését olyan hallgatók is szorgalmazták, közel 25 százalékban, akik az előadatok óraszámát megfelelő-nek tartják).

Októberi délelőtt

(pillanatfelvétel)

Ósz. Tíz óra. Budapest. A verőfényes hideg napsütésben főnséges tömbként magasodik az Operaház megújult-megtisztult épületsodája. A téglaszín méltóság uralja a tájat. Mozdulatlan.

A kocsfelhajtó széles kórkörletjénél egyszer csak apró mozgás tört meg a statikus csendet: két köztisztasági alkalmazott („csikos, csikos kardigánban”) józúen szalonnázni kezd a betonlócaként is kiválóan használható helyen. Tízóra! — zenekézlelben!

Táplálkozás-kultúra és mozaikkultúra, periféria és centrum, mélység és magasság — ember és élettelen világ csap össze néhány fatalnyi pillanatra a csipős széllel keretezett háromdimenziós képben. Az idő egy-két percig megáll, s mosolyogva gyönyörködik.

Azán újra csend. Újra nyugalom. Budapest. Tíz óra. Ösz.

Zsubori Ervin

Szépségkirálynő-jelölt

(Folytatás az 1. oldalról)

nunk, és egytől ötig pontoztak bennünket. Itt még nem volt sem sminkes, sem fodrász a rendelkezésünkre bocsátva. A 32 lányból tizen mentünk tovább (én negyedik lettem), és egyet a közönség juttathatott a középdöntőbe.

— Tehát következett az újabb forduló.

— Igen, szeptember 20-án. Előtte is volt egy divatbemutató, ezúttal a Hungária Szalonnánál, ahol a mindenkinek ki- osztott Yessa fűrdőruhában vonultunk be. Szerencsére me- leg nap volt, különben meg- fagyunk volna. Délutánra pró- ba volt tervezve, de a szerve- zésre jellemző, hogy órákon keresztül több mint harmincan vártunk egy kis szobában a kezdésre. Végül, főleg a kivonulást és a különböző lépése- ket gyakoroltuk.

Az utolsó felvonás a Kongresszusi Központban zajlott. Előtte még volt egy nagy haj- sza, egész délután próbáltunk, csiszolgattuk a koreográfiát.

— A döntő közben milyen érzés volt egy akkora tömeg mustráló tekintete elé lépni?

— Igaz, hogy a teremben 1700-an voltak, de olyan mesz- sze tűnnek, hogy nem is igen érzékeltük a jelenlétüket. Tu- lajdonképpen csak a zsűrinek kellett megmutatni magunkat. Itt már húszan bíráltak ben- nünket, és osztrákok is részt vettek a pontozásban. Azt hi- szem, kellemetlen érzésre nem is nagyon jutott idő, annyira figyeltem arra, hogy nehog- y rosszul lépjek, el ne rontsak véletlenül valamit. Bár ismer- roseim szerint végül is ezen csúsztam el, nem gyakoroltam eleget a különböző lépéseket, és a magas sarkú cipő is szo- katlan volt számomra, nem szoktam meg.

— Milyen összbenyomás ala- kult ki benned a versenyről?

— A legnagyobb hibája a szervezetenéltség volt, még a döntő sem volt tökéletes, mindössze húsz percünk volt arra, hogy átszaladjunk a No- votelbe enni egy pizzát (ter- mésztesen a szervezők nem biztosítottak még szendvicse- ket sem a döntő), aztán vil- lámgyorsan beöltöztünk. Na- gyon fárasztó volt az is, hogy a protokoll nagy részét a vég- ső felvonás előtt érszakolták bele a programunkba.

A középdöntőben a fűrdő- ruhákat pedig úgy kaptuk meg, hogy ledobálták egy kupacba, és mindenki rárohanhatott, és foglalhatott magának. A mé- retekre jellemző volt, hogy ál- talában a nagyobb számok sze- repeltek a választásokban. Bor- zalmas volt, hogy utána leveve vissza kellett adni, és például a divatbemutatóra újra kiszór- ták, így sokszor mindenkinek más jutott, nem az, amit már egyszer használt, hanem vala- melyik társáé.

— Hogyan fogadták szüleid, csoporttársaid ezt az egészet?

— Ami azt illeti, otthon elő- szőr egy kicsit húzódoztak, féltettek ettől az egésztől, vé- gül érdekes módon, nagyma- mam rábeszélésére küldtem el a jelentkezésemet. A csoport- társaim lelkesedtek, örömmel újságotlák, hogy láttak a tele- vízióban, rám szavaztak. Az ismerősök is állandóan mond- ják, hogy észrevetted ám.

— Most a megmérettetés után milyen terveid vannak ezzel az egészsel?

— Elsődleges céлом termé- szetesen továbbra is az egye- tem, ezt az egészet amolyan zsebpenzserző foglalkozásnak tekintem, mármint, ha elhív- nak modellnek reklámhoz, di- vatbemutatókra. Szeretnék majd év végén a külgazdasá- gi szakra jelentkezni, most ez a legelső a rangsorban.

— Ehhez sok sikert kívánok, és köszönöm a beszámolót.

Nagy Gábor

is általában jónak minősítet- ték a hallgatók, arányukat a tantárgy órakeretén belül, sőt egyesek azontúl is emelni kí- vánják.

Az előadások technikai fel- szereltségét (pl. előadáslapok, írásvetítő használata) is jó- nak tartották a hallgatók, és azok fokozott kiterjesztésére tettek javaslatot.

Ugyancsak már korábban felmerült törekvést támasz- tott alá és kivitelezésének men- tetett gyorsították meg azok az igények, amelyek a statisztika megelőző számítástechnika tárgy keretében tanul- tak fokozott alkalmazási le- hetőségeit sürgették.

Alátámasztást nyertek azok a törekvések is, hogy kü- lönböző típusú előadásokkal, differenciált oktatás lehetősé- gének megteremtésével szolgálja a tanszék a hallgatók igényeit. Ennek megoldása azonban nagy előkészítési munkát követel és ezért csak a későbbi tanévek során rea- lizálódik.

A diákok néhány javasla- tával nem értett egyet a tan- zék. Ilyen például az előadá- sok órarendi helyének — hét- fő 8—9.30 — megváltoztatása.

A tanszék ezúton is közö- netet mond a kérdőívet kitöl- tő hallgatóknak, hogy segítet- ték a tanszék az általános statisztika-előadások korsze- rűsítési munkálataiban és tá- mogatták törekvéseit észre- vételeikkel, javaslataikkal.

HÍREK

A Társadalomtudományi Klub további műsorából

Az Egyetempolitikai Klub november 5-én Egyetemi reform - egyetemi demokrácia címmel Kovács Sándorral beszélget, november 19-én Megújulási alternatívák címmel Kerekgyártó Györgyné, Szabó Katalin, Szakács Sándor, Tóth Tamás, Forrási István részvételével rendez kerékasztal-beszélgetést, december 11-én pedig a Megújulás külső feltételei címmel szervez programot. A sorozat minden második kedden 19 órakor a Kiszta utcai klubhelyiségben kerül megrendezésre.
A Politikológiai Klub következő vendége október 28-án, hétfőn Lengyel László. A klub ezután november 13-tól kéthetente kerülendően a Makarenko utcai színházteremben működik.

A Közművelődési Klub a Szász-est után nov. 12-től kéthetente kedden a Kiszta utcai klubhelyiségben tartja rendezvényeit.

A Közép-Európa Klub vendége november 4-én, kivételesen hétfőn Karsai László, a téma: Nemzeti, nemzetiségi kérdések és nagyhatalmi politika a két világháború között Közép-Kelet-Európában. November 20-i vendégünk a szlovákiai magyar Iródiá kör, december 4-i témánk a lengyel Központok és Közép-Európa. A klub minden második szerdán a Makarenko utcai színházteremben jelennek meg.

Programjainkra ezúton is szeretettel meghívjuk az egyetem valamennyi polgárát!
Társadalomtudományi Klub

A vendég: Kovács Sándor

A Társadalomtudományi Klub egyetempolitikai klubjához következő vendége november 5-én kedden 19 órakor a Kiszta utcai kollégium klubhelyiségében Kovács Sándor, a szervezés tanszék docense. A rendezvény témája: Egyetemi reform, egyetemi demokrácia. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!
Társadalomtudományi Klub

Finn út

Az egyetemi KISZ-szervezet helsinki kapcsolatának keretében október elején Finnországban járt a Becsey Zsolt és Pócs György alkotta politikai delegáció, valamint a 11 finn egyetemista tavaszi szakkollégiumi vendégeskedésének viszonzására a Rajk László Szakkollégium 11 tagja.

ÁLTALÁNOS KARI TDK

Jelentkezési határidő: november 25.

Az egyetemi konferenciát megelőzően idén is megrendezzük az általános kari TDK-t. A 15-20 perces előadásokat 1985. december 5-én, csütörtökön délután tartjuk.

A november 25-i jelentkezési határidőre csak 3-5 oldalas témavázlatot és irodalomjegyzéket kell leadni a tanszéki TDK-felelősöknél. Így a szerzőknek lehetőségük nyílik arra, hogy a dolgozatokkal kapcsolatos észrevételeket, bírálatokat további munkájuk során figyelembe veheték. Külső szakemberrel való kapcsolat felvéte-

lére is lehetőséget tudunk biztosítani.

A kari TDK-n való szereplés az AIESEC-pontokba is beszámíthat, és a szakkollégisták feléi beszámolójaként is elfogadható. Más karhoz tartozó hallgatók jelentkezését is örömmel fogadjuk, ha témájuk általános kari tanszékhez kapcsolódik.

A tanszéki hirdetőtáblán szereplő TDK-témákat figyelmükbe ajánljuk mindazoknak, akik nem önálló kutatómunkát terveznek. További felvilágosítást a kari TDK-felelősöktől kaphatnak:
Kovács Erzsébet
Kiszta, 357. szoba

Felhívás

Tanulmányi versenyre

Az ipargazdaságtan tanszék 1985. november 21-én, délután 16 órakor tanulmányi versenyt rendez az ipar szak III. és IV. évfolyam számára. A verseny egyéni lesz, és az vehet részt rajta, aki megoldja a tanszék által már előzetesen kiadott feladatot, és/vagy megbírált egy szabadon választott tananyag részt az Ipargazdaságtan című tárgyból.

Határidő: 1985. november 11.

A versenyen elsősorban nem a tananyag tételes tudását kérjük számon, hanem inkább a pályázók rátermettségére, problémamegoldó és lényeglátó képességére, kreativitására építünk. A feladatok egyik részét a vállalati gyakorlatból vett példák, a másikat pedig a résztvevők tájékozottságára, olvasottságára, verbális kifejezőképességükre utaló kifejtést igénylő esszéjellegű kérdések teszik ki. A tananyag ismeretét villámkérdésekkel teszteljük.

Természetesen a III. és IV. évfolyam feladatai részben különböznek, ám az értékelés közös lesz. Díjazásra 3000 forint áll rendelkezésre.

I. díj: 1500 Ft, II. díj 1000 Ft, III. díj 500 Ft.

A verseny közben könyv és más jutalmakat osztanánk ki az arra érdemeseknek. A nevezési feladat(ok) legjobb megoldásáért különdíjat ajánlunk fel.

A verseny színvonalától függően a legjobb helyezést elérték eredményét a vizsgába beszámítjuk.

III. éves hallgató esetében ha az 1-3. helyen végez, a gyakorlati jegy 1 egésszel, ha a 4-6. helyen, féllel javítható. IV. éveseknél az első esetben

nem kell írásbeli szigorlatot tenni, a másodikban 50 ponttal indulnak az írásbeli szigorlaton.

Reméljük, hogy ezek az anyagi és erkölcsi jutalmak kellőképpen felkeltik a hallgatók érdeklődését, és színvonalas verseny kerekedik ki együttműködésükből, mintegy hagyományt teremtve a későbbi évek számára.

Jó munkát kíván az
Ipargazdaságtan tanszék

Közeleg a határidő!

Felhívjuk a leendő pályázók szíves figyelmét, hogy az egyetemi irodalmi, grafikai és fotópályázat határideje (október 31.) végsően közeleg! Az 5000 Ft ösztöndíjazású pályázatra várjuk a pályamunkákat!

ROZGHALDASZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNE HALAY EDIT
Szerkesztőség: 1093 Budapest, IX., Dimitrov tér 8. Telefon: 174-548.
Kiadó: Hirtelánköd Vállalat Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.
Felelős kiadó: TILL IMRE vezérigazgató 85-8784. Szakra Lapnyomda, Budapest Felelős vezető: CSÖNDRÉS ZOLTÁN vezérigazgató

Pályázati felhívás!

A KISZ-bizottság az egyetemi tömegsport fellendítése, az önálló kezdeményezések felkarolása érdekében pályázatot ír ki. Nevezhet minden olyan egyén vagy közösség, amely egy-egy tömegsportrendezvény vagy rendezvénysorozat megszervezését, lebonyo-

tását vállalja. A pályázatra 10 000 forint áll rendelkezésre, amelynek odaítéléséről a KISZ-bizottság dönt. Nevezni részletes programtervvel, a felolós(ök) megnevezésével 1985. december 1-ig a KISZ-bizottságon lehet.

KISZ-bizottság

Igazoltatók és igazolványok

A történet, melyen elgondolkodtatott és írásra készítetett, a következő:

Hősünknek az egyik fővárosi strandon elemelik a személyi igazolványát pénztárcástul. Másnap felkeresi az állandó lakhely szerint illetékes rendőrkapitányságot (200 km-t utazik Pestről, s bejelenti az eseményt). Mindenféle eredeti, hiteltel okmányokkal (születési anyakönyvi kivonat, különféle bizonyítványok, igazolványok, kitöltött adatlap, illetékbélyeg stb.) igazolja, hogy azonos önmagával. A fenti iratok alapján kiállítanak a nevére egy ideiglenes személyi igazolványt. Másfél hónap múlva hősünket beidézik a hatósághoz. Új személyi igazolványt fog kapni - legalábbis ezt ígérték az idézésen. Hősünkkel a hatóság közli, nem elég bemutatnia az ideiglenes szig-et, újra vinnie kell az összes olyan okmányt, amely alapján az ideiglenest is kiállították, plusz a kitöltött adatlap és az illetékbélyeg, mint az előző alkalommal... Csak tájékoztatásul: az illető személyi adataiban semmiféle változás nem történt, s a rendes szig. kiállításához ugyanazok az adatok kellenek, amik az ideigleneshez... De hát a szabály, az szabály... ezt írják elő a rendeletek.

Minden rendben lenne. Hősünk akkor kezd kissé ingerült lenni, mikor közlik vele, az új igazolványért jöjjön vissza egy hét múlva. Furamód, miután az ügyintézőnek elmondja, hogy nem tud hetente 200 km-eket utazni és napokat hiányozni a munkahelyéről, közlik vele, jöjjön vissza egy óra múlva. Egy óra elteltével készen az új szig., minden elintéződik.

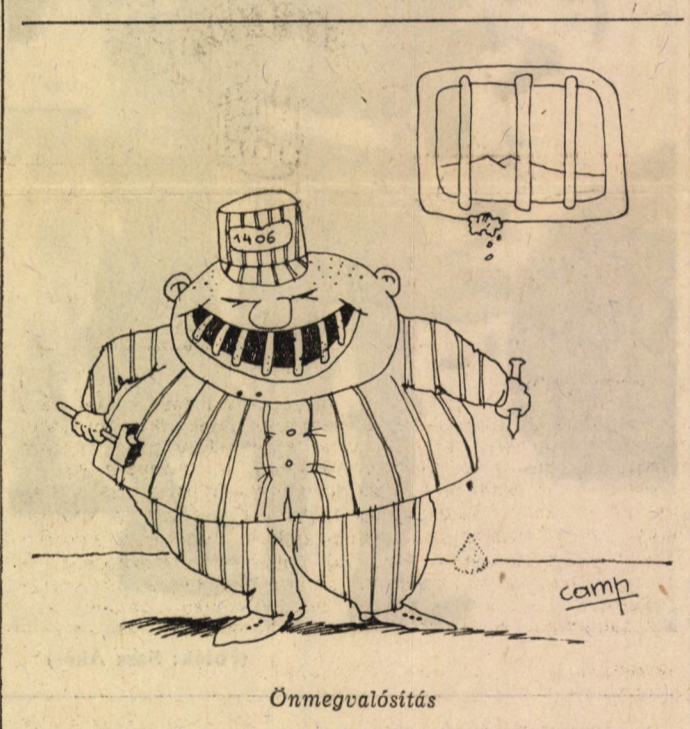
Mégis, azt hiszem, nincs minden rendben. Gondoljuk csak végig az eseményeket logikusan, milyen következtetésekre jutunk.

Először. A hatóság nem hisz annak az ideiglenes szig-nak, melyet maga a hatóság állított ki. Vagyis a hatóság bizalmatlan önmagával, illetve ügyintézőivel szemben.

Másodszor. A hatóság nem hisz az állampolgárnak, aki a hatóság által kiadott igazolványt bemutatja. Tehát elkövetkezhet annak a hatóság a honpolgárról, hogy az, okiratot hamisítson. Más különben nem kellene az igazolványt igazolni!

Harmadszor. A hatóság „visszaél” hatóság mivoltával, érezteti az állampolgárral alávettetését, kiszolgáltatottságát. Miért kell egy hetet várakozni arra, amit (mint kiderült) egy óra alatt is meg tud csinálni?

Budai János

Önmegvalósítás

Álmodtam

Mottó: „T. Hallgatók! A gyorsabb kiszolgálás érdekében a menza tanári étkező-jét (pénztárat) 11.30-12.30 óra között csak az egyetem dolgozóit vehetik igénybe! 12.30 óra után a tanári étkező a hallgatók számára is rendelkezésre áll.

Menza-Vezetősége"

Álmodtam... Hosszú, kigyózó sor. Pénztár 1-től a Boráros térig. A sorban optimista arcok. A sor mellett sietős léptekkel idősebb urak osonnak el, némelyik sötét

PRE-KEN KUPA

A jövő évi KEN előtt néhány héttel, mintegy bemelegítésként, a tömegsport népszerűsítése érdekében sportversenyeket rendezünk egyetemünkön. Ezen versenyekre várjuk csoportok, baráti társaságok, spontán csapatok jelentkezését. A jelentkezők számától függően írunk ki versenyeket különböző sportágakban.

A győztésé a PRE-KEN KUPA!

MKKE KISZ-bizottság és a KEN-szervezők

talárban, fényes, láncon csüngő medállal a nyakában, valami távoli, kevesek által elérhető cél felé. Így talán bejuthatnak.

A sor lép egyet...

Pénztárosnő I. kissé meggyötört, haja kócos. Kezének öt ujján gyűszű. Van neki tartalék gyűszűje is. Előtte üres tányérok.

— Ez rántott szelet, sült krumplival — állítja neki. Mellettek több helyesnek. Ok még látták. Annak idején.

A sor lép egyet...

A következő csoport a meleg ételek orvosilag hátrányos voltáról tart rögtönzött konferenciát. Idejük és kihűlt ételük van.

Pénztárosnő II. egyetlen kétförintosát fényesíti. Tizedjére. Egy ételkiosztó kedélyesen cseveg az öregurral. Az ráér. Előtte fiatal adjunktusok, tanársegédek sora, személyi igazolvánnyal a kezükben.

A sor lép egyet...

Az öregur valakit beengedett. Az illető büszkén bevonul. Csak jobb itt, mint a Zsili utcában — sóhajt. De tessék ügykezni, mindjárt fél egy!

A sor lép egyet... Tényleg csak álmodtam? — len

„Jó szerencsét!”

Murphy különös törvényei

Életünket sok esetben csak a fonákjáról ismerhetjük meg igazán. Egy-egy szó, mondat, megfigyelés — bármilyen megdöbbentő legyen is — gyakran találóbban leírja a körülöttünk zajló dolgokat, mint több kötet aprólékosan megírt tudományos mű.

Található lehet egy aforizma, egy — kitekert világunkra éppen ráillő — kitekert igazság, vagy bolondságnak tetsző gondolat. De nem kell megijednünk: egy ilyen világban gyakran a bolond mond igazat.

Térdünket csapkodva nevetünk Murphy törvényein is, hisz a Gondolat Könyvkiadó jóvoltából már az idén kezünkbe vehetjük Arthur Bloch USA-ban, 1982-ben, megjelent, és azóta több kiadást megért Murphy-törvénykönyvét. Most a magyar fordítás sem késett tíz, vagy harminc évet. Talán ezzel akarta bizonyítani a könyvkiadó, hogy rá nem érvényes egyetlen Murphy törvény sem? De hagyjuk az elcelődést. Nyissuk fel inkább a sárga borítású könyvet, melynek bevezetőjében így ír az író, törvények szülője, A. Bloch:

„Megszólt-e a telefon abban a minutában, amikor elhelyezkedtél a vécülőkön? Feltűnt-e a buszod, mielőtt rágyújtottál egy cigarettára? Esett-e aznap, amikor kocsi a mostál; naposra fordult az idő, amit beszerezte egy esernyőt? Talán rendre megsejtetted, hogy ólálkodik körülöttem valami: egyetemes világegyetemet veled lidércet, karnyújtásnyira, s arra várva, hogy nevéen szólítsd?”

Nevezük ezt most egyszerűen Murphy törvényének (Ami el tud romlani, az el is romlik.) Ezt az igazságot nyugodtan tekinthetjük alapvetőként. Ebből a szellemből aztán a Murphy-féle filozófia (Mosolyogj! A holnap rosszabb lesz a manál.) ezernyi mellék-tétele, különböző jelenségekre

vonalkozó megfigyelése eredeztetethető.

Ezeket veszi csokorba a három részre tagolt, kétszáz oldalas könyv. Megismerkedhetünk benne a „murphológia” megannyi ágával, többek között az irodák, értekezletek, hivatalok, és a mindennapi életre vonatkozó törvényekkel, és a legkülönbözőbb tudományterületek specifikus jellemzőivel. Minden korábban mélyebben tanulmányozhatjuk az államigazgatás, és a bürokrácia valódi működését, az emberi kapcsolatokat.

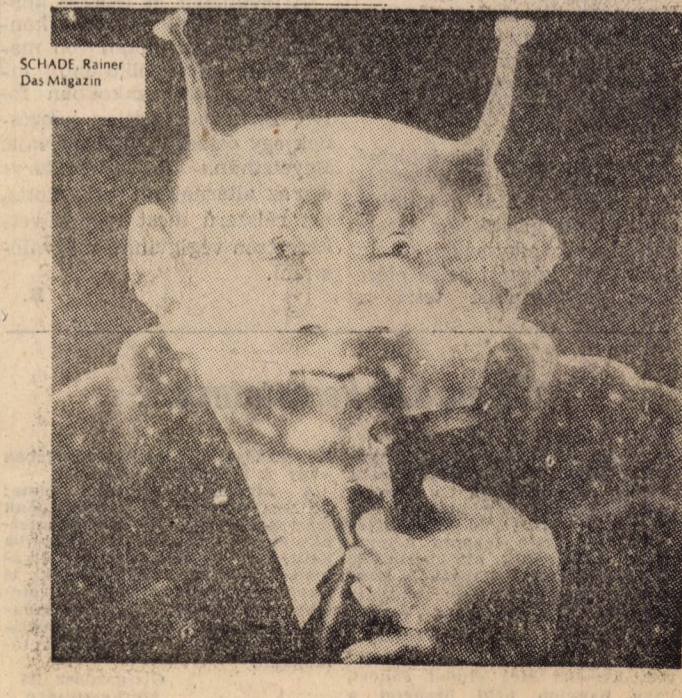
A felsorolást folytathatnánk még az orvosi és közlekedési murphológiától a „pszichomurphológiáig”, de nem tesszük. Ugyan egyet kell értenünk a szerzővel, aki a bevezetésben egyhellyütt kifejti: könyve végtelen nagyságig bővíthető. Érvényes rá Zymurgy tétéle, miszerint: „Ha felnyílt egy gilisztakonzervert, csakis egy számmal nagyobb konzervdobozba tudod a gilisztát visszagyömöszölni.”

A Murphy-törvények tehát — akár a népmesék — folyamatosan változnak, bővülnek. Igazi, népi alkotófolyamat eredményeként születnek, talán különös, de bárki megpróbálkozhat „a törvényalkotással”. Csak tapasztalatok és kellő fantázia kell hozzá.

Minden olvasó jó szórakozhat a könyv frappáns megfogalmazott tétélein. Szemléltetik, derűs és mindig a rosszabb eshetőségre számító világuk szentségtörő módon „komoly dolgokat” forgat ki. Azonnal beásuk magunkat a törvények rejtelmeibe, ha követni próbáljuk Murphy szellemiségét, akkor egyet elgondolkodtatöbb ez a fintorgó, bárátságos világ. A törvények — és a murphológia — alapvető talánya ugyanis a következő:

„Az optimista azt hiszi, a a lehető világok legjobbjában élünk. A pesszimista attól fél, hogy csakugyan abban élünk.”

Tóth

SCHADE Rainer Das Magazín

Felcsigázva